

วารสารรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Journal of Political Science

Mahamakut Buddhist University

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2564)

Vol 1 No.1 (January-February 2021)

P-ISSN : 2773-9139 (Print) E-ISSN : 2773-9147 (Online)

*****

วัตถุประสงค์

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม

เจ้าของ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 248 หมู่ที่ 1 ถนนศาลายา - นครชัยศรี
ตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โทร 02-444-6000 ต่อ 1147
E-mail : journalpoliticalsciencembu@gmail.com

ที่ปรึกษา

พระเทพวัชรเมธี, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระเทพศากยวงศ์บัณฑิต, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมงคลธรรมวิธาน, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหามหวินทร์ ปรีสุตตโม, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาฉัตรชัย สุนตตชโย, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร

พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อธิภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชธร ตูทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ดร.สมพงษ์ เกษานุช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระปลัดสมชาย ปโยโค, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาจำนงค์ ผมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ธีรดนัย กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.ภูษิต ปลัณรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.วุฒิพงษ์ บัวซ้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ประจวบ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.เกษภา ผาทอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระครูธรรมศต

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาณรงค์ศักดิ์ วิริยโร,ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

นางสาวณัฐฐา แจ่มอักษร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

ดร.เกษภา ผาทอง

โทร.09-08537866, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

พระครูธรรมศต

โทร.09-35549591, Line ID: 0935549591

e-mail: Suttipod555@gmail.com

นางสาวอริชา เอี่ยมวิสัย

โทร.0969703934 Line ID: ati22ticha

Email : lek22nunti@gmail.com

ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พิสูจน์อักษร

รศ.ดร.ปราณีต ม่วงนวล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา

อาจารย์ ธนะชัย สามล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน
พระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัด
ปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับแรก ประจำปีพุทธศักราช 2564 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลาย มีจำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 5 เรื่อง เป็นบทความวิจัยทั้งหมด วารสารกำลังพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ก)
สารบัญ	(ก)

บทความวิจัย : Research Article

การศึกษาแนวทางการปรุงยาเสริมการรักษาโรคหืดให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยแต่ละรายด้วยการแพทย์แผนไทย	1
A GUIDELINE OF SUPPLEMENTARY COMPOUNDING IN ASTHMA TREATMENT FOR THE INDIVIDUALS PATIENT BY THAI TRADITIONAL MEDICINE	
ณัฐพร พิมจันทร์, ปริพัช เงินงาม, จักรกฤษณ์ คณารีย์, และศิวพงษ์ ตันสุวรรณวงศ์	
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันในองค์การของบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ	16
FACTORS ASSOCIATED WITH EMPLOYEE'S ORGANIZATIONAL COMMITMENT IN NATIONAL RESEARCH COUNCIL OF THAILAND (NRCT)	
รักชนก เชื้อชา, เกวลิน ศीलพิพัฒน์ และ ณัฐวิทย์ บุนนาค	
การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	24
DEVELOPMENT ON A BORD GAME TO ENHANCE LEARNING DEVELOPMENT AND ATTITUDE TOWARD THAI LITERATURE OF SEVENTH GRADE STUDENTS	
ปิยะพงษ์ จันลาโสม	
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุรบือ จังหวัดขอนแก่น	41
THE PARTICIPATION OF THE PEOPLE IN ANTI-CORRUPTION: THUNG PONG SUB - DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, UBONRATTANA DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE	
อภิชาติ เหมือยไธสง และ อมลวรรณ เขตปัญญา	
สังคมไร้เงินสด ตัวแบบและแนวทาง	52
CASHLESS SOCIETY : MODEL AND GUIDELINES	
ปรัชญ์ ตรีจาดูรันต์ และ ปรัชญาณ์ นักพ็อน	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	72

การศึกษาแนวทางการปรุงยาเสริมการรักษาโรคหืด
ให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยแต่ละรายด้วยการแพทย์แผนไทย*
A GUIDELINE OF SUPPLEMENTARY COMPOUNDING IN ASTHMA
TREATMENT FOR THE INDIVIDUALS PATIENT
BY THAI TRADITIONAL MEDICINE

ณัฐพร พิมจันทร์

Nattaphom Phimjan

ปริพัช เงินงาม

Paripach Ngoenngam

จักรกฤษณ์ คณารีย์

Chakkrit Khanaree

ศิวพงษ์ ต้นสุวรรณวงศ์

Sivapong Tansuwanwong

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai, Thailand.

E-mail: siwapong201@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางปรุงยาเสริมการรักษาโรคหืดให้สอดคล้องกับภาวะผู้ป่วยแต่ละราย โดยศึกษาจากแนวเวชปฏิบัติของโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย และถอดประสบการณ์จากแพทย์แผนไทย จากนั้นวิเคราะห์และเสนอแนวทางปรุงยา ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมการรักษาโรคหืดด้วยยาสมุนไพรประสานกาย คือ สภาพอากาศแต่ละฤดูกาล การสัมผัสสารก่อภูมิแพ้ การขับเสมหะ และโรคแทรกซ้อนทางเดินหายใจ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจึงเสนอแนวทางปรุงยา ดังนี้ 1) โรคหืดกำเริบในฤดูร้อนและฤดูฝน ให้จิบยาสมุนไพรประสานกายแบบอุ่น ร่วมกับการใช้ยาหอม 2) โรคหืดกำเริบในฤดูหนาว เพิ่มปริมาณชะเอมเทศในยาสมุนไพรประสานกายและจิบยาแบบอุ่น ใช้ยาแก้ไอขับเสมหะ และเพิ่มความอุ่นแก้ออกและลำคอ 3) โรคหืดกำเริบจากการสัมผัสฝุ่นละอองเกสร ให้จิบยาสมุนไพรประสานกายแบบอุ่นและสวมหน้ากาก 4) โรคหืดมีการขับเสมหะบ่อยครั้ง เพิ่มขิงเข้ามาในยาสมุนไพรประสานกาย ต้มจิบแบบอุ่น และใช้ยาขับเสมหะร่วม 5) โรคหืดที่มีโรคแทรกซ้อนทางเดินหายใจ รักษาโรคแทรกซ้อนด้วยยาอื่นร่วมกับใช้ยาสมุนไพรประสานกาย การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการปรุงยาเสริมการรักษาโรค

---

* Received 20 November 2020; Revised 2 December 2020; Accepted 10 January 2021

หืดให้สอดคล้องกับผู้ป่วยแต่ละรายต้องมีความรู้เรื่องโรค ปัจจัยผู้ป่วย และยาที่นำมารักษา รวมถึงแนวการปรับพฤติกรรม ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในการปรุงยาเสริมการรักษาโรคหืด และโรคอื่นๆ ได้

คำสำคัญ: ยาต้มหนุมานประสานกาย, โรคหืด, การแพทย์แผนไทย

Abstract

This study aimed to offer guidelines of asthma therapeutic supplementary following the patient's condition by learning from clinical practice guidelines of Geriatric Medicine Hospital and the experience learned from Thai traditional medicine doctors. After that, the data gained were analyzed and the guideline was proposed. The factors affecting Asthma complementary treatment with Hanumanprasankai decoction normal formula were seasonal weather, allergens exposure, sputum drainage reduction and complication of respiratory disease. The results of the data analysis were the following: 1) Asthma aggravated during the summer and rainy season; the warm Hanumanprasankai decoction should be slightly daily sipped and aromatic medications should be consumed, 2) Asthma aggravated during the winter season; the proportion of Licorice should be equal to that of the Hanumanprasankai and the mixed decoction should be slightly daily sipped and the patient should always keep their body warm, 3) Asthma exacerbated by expressing to dust mites and pollen; the warm Hanumanprasankai decoction should be slightly daily sipped and the mask should be always worn, 4) Sputum drainage reduction; ginger should be added to the Hanumanprasankai decoction and sip warm as well as applied cough medicine, and 5) Complication of respiratory disease; the treatment of complications with other medicines together with the use of Hanumanprasankai decoction. This study showed that tailoring the Asthma treatment supplementary for each patient requires knowledge of the disease, patient factor and drugs used to treat including the guidelines for adjusting patient behavior. This study can be applied in the preparation of complementary medicines to treat Asthma or other diseases by acting under the rights.

Keywords: Hanumanprasankai decoction, Asthma, Thai traditional medicine

บทนำ

ปัจจุบันการแพทย์แผนไทยได้เข้ามาสู่ระบบบริการสุขภาพของประเทศในฐานะเป็น การแพทย์ทางเลือกที่ทำบทบาทหน้าที่เคียงคู่ไปกับการแพทย์แผนปัจจุบัน โดยแพทย์แผนไทย อาศัยความรู้ในการดูแลสุขภาพของผู้ป่วย 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านเวชกรรมไทย ความรู้ด้าน เภสัชกรรมไทย ความรู้ด้านการนวดไทย และความรู้ด้านผดุงครรภ์ไทย ทั้งนี้การที่การแพทย์ แผนไทยกลับมามีบทบาทต่อการดูแลสุขภาพประชาชน ทำให้ภาครัฐมีความต้องการกำลังคน ด้านการแพทย์แผนไทย ซึ่งวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่เป็นสถาบันการศึกษาแห่งแรกที่เปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี 4 ปี (ยิ่งยง เทาประเสริฐ, 2553) และตลอดระยะเวลาเกือบ 20 ปีที่ผ่านมาได้มีการทำผลงาน ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรอย่างต่อเนื่อง โดยมีผลงานวิจัยพิสูจน์ผลการใช้ สมุนไพรหนุมานประสานกายมาเสริมการลดอาการกำเริบของโรคหืด ซึ่งสมุนไพรดังกล่าว สามารถเสริมการลดอาการกำเริบของโรคหืดได้จริง แต่ผู้ป่วยมีอาการกำเริบอันเนื่องมาจาก สิ่งแวดล้อมที่กระทบต่างกัน ทำให้การใช้ยาสูตรเดียวกันอาจไม่สอดคล้องกับภาวะโรคหืด ของผู้ป่วยแต่ละราย จึงเป็นที่มาของการศึกษาแนวทางการปรุ่ยาเพื่อเสริมการรักษาผู้ป่วยโรค หืดด้วยการแพทย์แผนไทยในครั้งนี้

การที่แพทย์จะรักษาโรคให้กับผู้ป่วยแต่ละราย แพทย์จำเป็นต้องทราบอาการ สาเหตุ หลักการรักษาและการใช้ยา รวมถึงความแตกต่างของผู้ป่วยที่ส่งผลต่อการใช้ยาสูตรกลาง เสียก่อน เพื่อนำมาสู่การวางแผนปรุ่ยาหรือการให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งใน การศึกษานี้สนใจการเสริมการรักษาโรคหืดด้วยการแพทย์แผนไทย โดยโรคหืดเป็นโรคไม่ติดต่อ เรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) ผู้ป่วยจะแสดงอาการไอ หายใจไม่สะดวก และหอบเหนื่อย (สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ, 2553) โดยการแพทย์แผนปัจจุบันดูแลรักษาแบบ ประคับประคองด้วยวิธีการใช้ยาพ่นขยายหลอดลมหรือยารับประทานขยายหลอดลมร่วมกับ การรับประทานยาแก้แพ้ อย่างไรก็ตามการใช้ยาพ่นขยายหลอดลมติดต่อกันเป็นเวลานานอาจ ส่งผลต่อความยืดหยุ่นของหลอดลมและนำไปสู่การตีตื้อการใช้ยาพ่นขยายหลอดลมได้ จาก งานวิจัยเรื่องการลดอาการกำเริบของโรคหืดด้วยสมุนไพรหนุมานประสานกาย พบว่าการใช้ สมุนไพรหนุมานประสานกายสามารถลดอาการกำเริบของโรคหืดได้และทำให้ผู้ป่วยโรคหืดลด การใช้ยาพ่นขยายหลอดลม (ปริพัช เงินงาม, 2562) โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษาดังนี้ ผู้ป่วยโรคหืดที่ได้รับประทานยาหนุมานประสานกายวันละ 2 ครั้งในตอนเช้าหลังตื่นนอนและ ก่อนนอนต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 1 ปี สามารถลดอาการกำเริบของโรคหืดจาก 39.45 ครั้ง/ สัปดาห์ เหลือเพียง 3.64 ครั้ง/สัปดาห์ ในฤดูหนาว สามารถลดอาการกำเริบของโรคหืดจาก 46.45 ครั้ง/สัปดาห์ เหลือเพียง 4.70 ครั้ง/สัปดาห์ ในฤดูฝน และสามารถลดอาการกำเริบของ โรคหืดจาก 35.42 ครั้ง/สัปดาห์ เหลือเพียง 5.92 ครั้ง/สัปดาห์ ในฤดูร้อน ซึ่งโดยรวมสามารถ ลดอาการกำเริบได้มากกว่าร้อยละ 85

จากข้อมูลการเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืดด้วยตำรับยาสมุนไพรสถานกายข้างต้นพบว่าเมื่อผู้ป่วย ใช้ยาสมุนไพรสถานกายสามารถลดความถี่ของการใช้ยาพ่นขยายหลอดลมลงจากปกติ แต่มีเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการเสริมการรักษาทำให้ผู้ป่วยโรคหืดแสดงอาการกำเริบต่างกัน การใช้ตำรับยาสมุนไพรสถานกายสูตรกลางจึงเห็นผลแตกต่างกันในผู้ป่วยแต่ละรายด้วย

ดังนั้น การศึกษานี้จึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการเสริมการรักษาโรคหืดด้วยการแพทย์แผนไทย โดยเริ่มจากการศึกษาเงื่อนไขปัจจัยของผู้ป่วยโรคหืดที่ส่งผลกระทบต่อผลการเสริมการรักษาโรคหืด การเสนอแนวทางการประยุตเสริมการรักษาโรคหืด รวมถึงการปรับพฤติกรรมที่ช่วยลดอาการกำเริบให้มีความสอดคล้องกับผู้ป่วยแต่ละราย ทั้งนี้การประยุตเฉพาะโรคเฉพาะรายเป็นการกระทำภายใต้สิทธิแห่งวิชาชีพการแพทย์แผนไทยตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสนอแนวทางการประยุตเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืดให้สอดคล้องกับภาวะของแต่ละราย

วิธีดำเนินการศึกษา

1. แหล่งข้อมูล

1.1 แหล่งข้อมูลจากเอกสารมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นตำราหรือเอกสารสำหรับการใช้อ้างอิงหรือสำหรับการใช้ถ่ายทอดความรู้ทางการแพทย์แผนไทยตามประกาศของสภาการแพทย์แผนไทย

1) ตำราแพทย์แผนโบราณทั่วไป สาขาเภสัชกรรม โดยกองการประกอบโรคศิลปะสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2541)

2) งานวิจัยด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ วิทยานิพนธ์หลักสูตรการแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย เรื่องการศึกษาการลดอาการกำเริบของโรคหืดด้วยสมุนไพรสมุนไพรสถานกาย โดยปริพัช เงินงาม

3) แนวเวชปฏิบัติการรักษาโรคหืดของวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

1.2 แหล่งข้อมูลจากบุคคล

แพทย์แผนไทยที่มีประสบการณ์การเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืดประจำโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์การเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหัดด้วยการแพทย์แผนไทย

2.2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการเสริมการรักษาโรคหัด

2.3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปรุ่ยาเสริมการรักษาโรคหัดด้วยตำรับตั้ยาหนุ่มานประสานกาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษากระบวนการรักษาโรคหัดตามแนวเวชปฏิบัติของโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

3.2 ถอดประสบการณ์จากแพทย์แผนไทยที่มีประสบการณ์การเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหัดประจำโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย ด้านกระบวนการรักษาโรคหัดด้วยการแพทย์แผนไทย

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการถอดประสบการณ์จากแพทย์แผนไทย เพื่อจัดกลุ่มผู้ป่วยโรคหัดตามเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการเสริมการรักษาโรคหัด

3.4 เสนอแนวทางปรุ่ยาเสริมการรักษาให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยโรคหัดแต่ละราย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษากระบวนการรักษาโรคหัดตามแนวเวชปฏิบัติของโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทยมาเป็นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์รายละเอียดเชิงลึกที่ได้จากการถอดประสบการณ์กระบวนการรักษาโรคหัดจากแพทย์แผนไทยที่มีประสบการณ์การเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหัดประจำโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย โดยประกอบด้วยประเด็นของอาการ สาเหตุ หลักการรักษาและการใช้ยา รวมถึงความแตกต่างของผู้ป่วยที่ส่งผลต่อการใช้ยาสูตรกลาง จากนั้นจึงเสนอแนวทางการปรุ่ยาเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหัดให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยแต่ละราย

ผลการวิจัย

1. กระบวนการเสริมการรักษาโรคหัดด้วยการแพทย์แผนไทย

ผลการศึกษานี้ได้มาจากการศึกษาแนวเวชปฏิบัติของโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย และการถอดประสบการณ์จากแพทย์แผนไทยที่มีประสบการณ์การเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหัดประจำโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย โดยกระบวนการเสริมการรักษาโรคหัด

ประกอบด้วยอาการ สาเหตุ หลักการรักษาและการใช้ยา รวมถึงปัจจัยเงื่อนไขของผู้ป่วยที่ส่งผลต่อการใช้ยาสมุนไพรประสานกายสูตรกลาง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) อาการของโรคหืด

อาการบ่งชี้ของโรคหืด คือ อาการไอ หายใจไม่สะดวก และหอบเหนื่อย อาจพบเสมหะสีใสร่วมด้วย โดยลักษณะอาการแสดงดังกล่าวจะเกิดขึ้นเฉียบพลันเมื่อผู้ป่วยได้รับการกระตุ้นจากการแปรปรวนของสิ่งแวดล้อม

2) สาเหตุการเจ็บป่วย

สาเหตุ/สมุฏฐานการเกิดโรคหืดทางการแพทย์แผนไทยอธิบายว่า จากสภาวะหลอดลมอักเสบเรื้อรังที่ตอบสนองเฉียบพลันต่อสภาพสิ่งแวดล้อม (ดินฟ้าอากาศสมุฏฐาน) ทำให้หลอดลมเกิดการบวมอักเสบ ตีบแคบ และหดเกร็ง ส่งผลทำให้เกิดอาการไอ หายใจไม่สะดวก และหอบเหนื่อย

3) หลักการรักษาและการใช้ยา

แพทย์แผนไทยพิจารณาหลักการเสริมการรักษาโรคหืดจากการจ่ายยาเฉพาะโรคที่มีสรรพคุณแก้หืดขยายหลอดลม โดยใช้ความถี่ของการใช้ยาพ่นขยายหลอดลมที่สอดคล้องกับความถี่ของอาการกำเริบของโรคหืดเป็นเครื่องบ่งชี้การเสริมการรักษา โดยที่แพทย์แผนไทยพิจารณาเสริมการรักษาโรคหืดตามช่วงฤดูกาล คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว เมื่อติดตามผลการเสริมการรักษาโรคหืดตามฤดูกาลเป็นเวลา 16 สัปดาห์ แพทย์แผนไทยทำการสรุปผลความถี่ของการใช้ยาพ่นขยายหลอดลมก่อนและหลังจากการใช้ยาตำ หนุมนประสานกายให้กับผู้ป่วยโรคหืด เพื่อพิจารณาวางแผนการเสริมการรักษาในฤดูกาลถัดไป

การใช้ยาสำหรับเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืด แพทย์แผนไทยดำเนินการจ่ายยาตำ หนุมนประสานกาย ซึ่งประกอบด้วยยาหลัก คือ ใบหนุมนประสานกายที่มีสรรพคุณแก้หืดขยายหลอดลม ยารอง คือ รากชะเอมเทศที่มีสรรพคุณแก้ไอ ขับเสมหะ และทำให้ชุ่มคอ ในขณะเดียวกันรากชะเอมเทศยังช่วยแต่งรสชาติของยาตำ หนุมนประสานกายให้รับประทานง่าย ไม่ระคายเคืองช่องปากและลำคอ โดยกำหนดรูปแบบทางเภสัชกรรมเป็นยาตำ หนุมน 100 มิลลิกรัม และทำการจ่ายยาให้ผู้ป่วยโรคหืดสัปดาห์ละ 14 ถู รับประทานครั้งละ 1 ถู วันละ 2 เวลา (เช้าหลังจากตื่นนอนและก่อนนอน) โดยดำเนินการติดตามและประเมินผลเป็นรายสัปดาห์

4) เงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการเสริมการรักษาโรคหืด

จากการเสริมการรักษาโรคหืดด้วยยาตำ หนุมนประสานกาย พบว่าผลการติดตามหลังการใช้ยาตำ หนุมนประสานกายสามารถเสริมการลดอาการกำเริบของโรคหืดโดยพิจารณาจากความถี่ของการใช้ยาพ่นขยายหลอดลมลดลงร้อยละ 85 เมื่อวิเคราะห์เงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการเสริมการรักษาโรคหืด ได้แก่ การแปรปรวนของสภาพอากาศในแต่ละฤดูกาล การสัมผัสสารก่อภูมิแพ้เฉียบพลัน ภาวะพร่องต่อการระบายเสมหะ และ

ภาวะแทรกซ้อนของโรคในระบบทางเดินหายใจ โดยเงื่อนไขปัจจัยดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ป่วยโรคหืดมีอาการกำเริบระหว่างการเสริมการรักษาโรคหืดด้วยยาตามหุนานประสาณกาย

2. แนวทางการปรุณาเสริมการรักษาให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยโรคหืดแต่ละราย

จากการถอดประสบการณ์จากแพทย์แผนไทยที่มีประสบการณ์การเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืดด้วยยาตามหุนานประสาณกาย สามารถวิเคราะห์แนวทางการปรุณาเสริมการรักษาให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยโรคหืดแต่ละราย โดยปรากฏเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการเสริมการรักษาโรคหืด 4 ประเด็น คือ การแปรปรวนของสภาพอากาศในแต่ละฤดูกาล การสัมผัสสารก่อภูมิแพ้เฉียบพลัน การระบายเสมหะพร่อง และภาวะแทรกซ้อนของโรคในระบบทางเดินหายใจ โดยพิจารณากำหนดแนวทางการปรุณาเสริมการรักษาให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยโรคหืดตามหลักการที่ประกอบด้วย 6 แนวทาง ดังต่อไปนี้ 1) การปรับองค์ประกอบของตัวยาในตำรับ 2) การปรับสัดส่วนหรือน้ำหนักของตัวยาในตำรับ 3) การปรับขนาด หรือปริมาณการใช้ยา 4) การปรับรูปแบบยา 5) การพิจารณาเปลี่ยนสูตรตำรับยา 6) การพิจารณานำยาตำรับอื่นเข้ามาร่วมกับการเสริมการรักษา รวมถึงการปรับวิธีการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยที่ช่วยลดอาการกำเริบและสอดคล้องกับภาวะของแต่ละราย จึงนำมาสู่การเสนอแนวทางการปรุณาเสริมการรักษาและแนวทางการปรับวิธีการปฏิบัติตัวให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยโรคหืดแต่ละราย ดังนี้

1) อาการโรคหืดกำเริบจากการแปรปรวนของสภาพอากาศในแต่ละ ฤดูกาล

จากสภาวะหลอดลมอักเสบเรื้อรังในผู้ป่วยโรคหืด มีผลตอบสนองเฉียบพลันต่อสภาพอากาศในแต่ละฤดูกาล ในขณะที่การจัดระบบฤดูกาลของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว จากการถอดประสบการณ์สามารถวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการปรุณาเสริมการรักษา ให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยโรคหืดแต่ละราย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1) อาการโรคหืดกำเริบจากการแปรปรวนของสภาพอากาศใน ฤดูร้อน

จากสภาพภูมิอากาศในฤดูร้อนที่มีอุณหภูมิและความชื้นในชั้นบรรยากาศสูงเนื่องจากประเทศไทยอยู่ในเขตร้อนชื้น ซึ่งมีผลกระทบต่อความชื้นของระบบทางเดินหายใจ ทำให้หลอดลมเกิดการบวมอักเสบ ตีบแคบ และหดเกร็ง ส่งผลทำให้เกิดอาการไอ หายใจไม่สะดวก และหอบเหนื่อย จึงเสนอแนวทางการปรุณาเสริมการรักษาให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยโรคหืดแต่ละราย 2 แนวทาง ดังนี้

1.1.1) การปรับรูปแบบการใช้ยาตามหุนานประสาณกาย

ภายหลังจากมีอาการกำเริบของโรคหืดที่เกิดจากอุณหภูมิและความชื้นในชั้นบรรยากาศสูง ผู้ป่วยมักจะมีเสมหะมากและแสดงอาการไอ จาม แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาให้

ผู้ป่วยรับประทานยาที่อุณหภูมิประมาณ 45 องศาเซลเซียส โดยใช้วิธีจิบรับประทานในช่วงเช้า 4 เวลาและช่วงเย็น 4 เวลาเพื่อให้เสมหะออกจากทางเดินหายใจได้สะดวก

1.1.2) การพิจารณานำยาตำรับอื่นเข้ามาร่วมกับการเสริม การรักษา

การที่ความชื้นของระบบทางเดินหายใจสูง ผู้ป่วยมักจะแสดงอาการอ่อนเพลีย จุกแน่นหน้าอก แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาเลือกตำรับยาหอม ได้แก่ ยาหอมนวโกฐ ยาหอมเทพจิตร ยาหอมทิพโอสถ

1.2) อาการโรคหืดกำเริบจากการแปรปรวนของสภาพอากาศใน ฤดูฝน

จากสภาพภูมิอากาศในฤดูฝนที่อุณหภูมิและความกดอากาศแปรปรวนประกอบกับความชื้นในชั้นบรรยากาศแปรปรวนในลักษณะร้อนชื้นและเปียกชื้นจากฝนตก ซึ่งมีผลกระทบต่อความชื้นและความกดอากาศภายในช่องปอด ทำให้หลอดลมเกิดการบวมอักเสบ ตีบแคบ และหดเกร็ง ส่งผลทำให้เกิดอาการไอ หายใจไม่สะดวก และหอบเหนื่อย จึงเสนอแนวทางการประคบยาเสริมการรักษาให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยโรคหืดแต่ละราย 2 แนวทาง ดังนี้

1.2.1) การปรับรูปแบบการใช้ยาสมุนไพรประคบ

ก่อนและหลังการกำเริบของโรคหืดที่เกิดจากการแปรปรวนในลักษณะร้อนชื้นและเปียกชื้นจากฝนตก ผู้ป่วยมักจะมีเสมหะมากและแสดงอาการไอ จาม แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาให้ผู้ป่วยรับประทานยาที่อุณหภูมิประมาณ 45 องศาเซลเซียส โดยใช้วิธีจิบรับประทานตลอดทั้งวันเพื่อให้เสมหะออกจากทางเดินหายใจได้สะดวก

1.2.2) การพิจารณานำยาตำรับอื่นเข้ามาร่วมกับการเสริม การรักษา

การที่ความชื้นและความกดอากาศภายในช่องปอดสูงในช่วงก่อนฝนตกผู้ป่วยมักจะแสดงอาการจุกแน่นหน้าอก อ่อนเพลีย และเวียนศีรษะ แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาใช้ยาสูดดมแก้อาการเวียนศีรษะ และเลือกตำรับยาหอม ได้แก่ ยาหอมนวโกฐ ยาหอมเทพจิตร ยาหอมทิพโอสถ

1.3) อาการโรคหืดกำเริบจากการแปรปรวนของสภาพอากาศในฤดูหนาว

จากสภาพภูมิอากาศในฤดูหนาวที่มีอุณหภูมิและความชื้นในชั้นบรรยากาศต่ำ ลักษณะอากาศจึงแห้ง ซึ่งมีผลกระทบต่อกระคายเคืองของระบบทางเดินหายใจ ทำให้หลอดลมเกิดการบวมอักเสบ ตีบแคบ และหดเกร็ง ส่งผลทำให้เกิดอาการไอ หายใจไม่สะดวก และหอบเหนื่อย จึงเสนอแนวทางการประคบยาเสริมการรักษาและการปฏิบัติตัวให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยโรคหืด ดังนี้

1.3.1) การพิจารณาสัดส่วนหรือน้ำหนักของตัวยาในตำรับ

อาการกำเริบของโรคหืดที่เกิดจากลักษณะอากาศแห้งในช่วงฤดูหนาว ผู้ป่วยมักจะมีอาการระคายเคืองบริเวณจมูกและลำคอ แสดงอาการไอ จาม คอแห้ง แพทย์แผนไทยจึง

พิจารณาปรับเปลี่ยนสัดส่วนของรากษะเอมเทศให้เท่ากับใบหนุมานประสานกาย โดยมีเป้าหมายเพื่อลดอาการไอที่เกิดจากการระคายเคืองบริเวณช่องปากและลำคอ

1.3.2) การปรับรูปแบบการใช้ยาหนุมานประสานกาย

ก่อนมีอาการกำเริบของโรคหืดที่เกิดจากลักษณะอากาศแห้งในช่วงฤดูหนาว ผู้ป่วยมักจะมีการระคายเคืองบริเวณจมูกและลำคอ แสดงอาการไอ จาม คอแห้ง แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาให้ผู้ผู้ป่วยรับประทานยาที่อุณหภูมิประมาณ 45 องศาเซลเซียส โดยใช้วิธีจิบรับประทานตลอดทั้งวันเพื่อช่วยบรรเทาอาการระคายเคืองบริเวณทางเดินหายใจส่วนต้น

1.3.3) การพิจารณานำยาดำรับอื่นเข้ามาร่วมกับการเสริมการรักษา

อาการกำเริบของโรคหืดที่เกิดจากลักษณะอากาศแห้งในช่วงฤดูหนาว ผู้ป่วยมักจะมีการระคายเคืองบริเวณจมูกและลำคอ แสดงอาการไอ จาม คอแห้ง แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาใช้ยาที่มีสรรพคุณแก้ไอ ขับเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ ได้แก่ ยาแก้ไอผสมกานพลู ยาแก้ไอผสมมะขามป้อม ยาแก้ไอตรีผลา ยาประสะมะแว้ง และยาอำมฤควาที

1.3.4) การปรับวิธีการปฏิบัติตัวของผู้ป่วย

จากสภาพภูมิอากาศในฤดูหนาวที่มีอุณหภูมิและความชื้นในชั้นบรรยากาศต่ำ ลักษณะอากาศจึงแห้ง ซึ่งมีผลกระทบต่ออาการระคายเคืองของระบบทางเดินหายใจ แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาปรับวิธีการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยเพื่อรักษาความอบอุ่นของร่างกายโดยการสวมเครื่องนุ่งห่มที่มีความหนาครอบคลุมบริเวณศีรษะ ลำคอ และทรวงอก

2) อาการโรคหืดกำเริบจากการสัมผัสสารก่อภูมิแพ้เฉียบพลัน

เมื่อผู้ป่วยโรคหืดสัมผัสเฉียบพลันต่อสารก่อภูมิแพ้ที่พบทั่วไป เช่น ไรฝุ่น เชื้อรา น้ำลายของสัตว์เลี้ยง มูลแมลงสาบ และละอองเกสรพืช ในที่นี้โรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทยพบผู้ป่วยโรคหืดสัมผัสเฉียบพลันต่อสารก่อภูมิแพ้ 2 ชนิด คือ ไรฝุ่นและละอองเกสรพืช ซึ่งมีผลกระทบทำให้หลอดลมเกิดการบวมอักเสบ ตีบแคบ และหดเกร็ง ส่งผลทำให้เกิดอาการไอ หายใจไม่สะดวก และหอบเหนื่อย จึงเสนอแนวทางการประยาสเสริมการรักษาให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยโรคหืดแต่ละราย 2 แนวทาง ดังนี้

2.1) การปรับรูปแบบการใช้ยาหนุมานประสานกาย

เนื่องจากหลอดลมได้รับการกระทบจากไรฝุ่นและละอองเกสรพืช จึงเกิดการบวมอักเสบ ตีบแคบ และหดเกร็ง แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาให้ผู้ผู้ป่วยรับประทานยาที่อุณหภูมิประมาณ 45 องศาเซลเซียส โดยใช้วิธีจิบรับประทานตลอดทั้งวัน และปรับรูปแบบยาหนุมานประสานกายที่เป็นยานำให้เป็นยาพ่น เพราะยาพ่นออกฤทธิ์รวดเร็ว และพวกพาสะดวก โดยใช้สูตรพ่นป้องกันอาการกำเริบเฉียบพลันเมื่อมีโอกาสสัมผัสไรฝุ่นและละอองเกสรพืช

2.2) การปรับวิธีการปฏิบัติตัวของผู้ป่วย

เนื่องจากหลอดเลือดได้รับการกระทบจากไรฝุ่นและละอองเกสรพืช จึงเกิดการบวมอักเสบ ตีบแคบ และหดเกร็ง แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาปรับวิธีการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยดังนี้

2.2.1) ปรับวิธีการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยที่มีอาการกำเริบจาก การสัมผัสไรฝุ่น

ซักเครื่องนอนและตุ๊กตาประเภทที่เป็นขนทุกสัปดาห์ รวมทั้งหลีกเลี่ยงการใช้โซฟาผ้าหรือการอยู่ในห้องที่มีพรมเพราะเป็นแหล่งสะสมของไรฝุ่น และเลือกสวมหน้ากากอนามัยประเภทหน้ากากผ้าฝ้าย หน้ากากใยสังเคราะห์ หน้ากากพองน้ำเมื่ออยู่นอกบ้าน เพราะช่วยป้องกันไรฝุ่นที่มีขนาด 10-35 ไมครอนได้ (สิรินันท์ บุญยะสิทธิ์พรณ และเฉลิมชัย บุญยะสิทธิ์พรณ, ม.ป.ป.)

2.2.2) ปรับวิธีการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยที่มีอาการกำเริบจากการ สัมผัสละอองเกสรพืช

หลีกเลี่ยงจากปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลทำให้อาการของโรคหืดกำเริบ แต่หากหลีกเลี่ยงไม่ได้ควรสวมหน้ากากป้องกัน โดยเลือกสวมหน้ากากอนามัยประเภทหน้ากากผ้าฝ้าย หน้ากากใยสังเคราะห์ หน้ากากพองน้ำเมื่ออยู่นอกบ้าน เพราะช่วยป้องกันละอองเกสรพืชที่มีขนาด 20-60 ไมครอนได้ (ภัทรกร กำซ้อน และกาญจน์พันธ์ ลำขาว, 2553)

3) ภาวะพร้อมต่อการระบายเสมหะ

ภาวะพร้อมต่อการระบายเสมหะ จะเกิดขึ้นเมื่อผู้ป่วยมีอาการหอบเหนื่อยที่กำเริบรุนแรง จนไม่สามารถกระแอม หรือไอ หรือระบายเสมหะออกมาได้ จึงเสนอแนวทางการประคบยาเสริมการรักษาให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยโรคหืดแต่ละราย 3 แนวทาง ดังนี้

3.1) การปรับองค์ประกอบของตัวยานยาสมุนไพรประสานกาย

จากภาวะที่ผู้ป่วยไม่สามารถระบายเสมหะออกมาได้ แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาปรับเพิ่มเหง้าชิงเข้ามาเป็นยารองในตำรับยาเพื่อนำมาช่วยระบายเสมหะ ส่วนใบหนุมานประสานกายใช้เป็นยาหลักและรากชะเอมเทศใช้เป็นยาเสริม

3.2) การปรับรูปแบบการใช้ยาสมุนไพรประสานกาย

เพื่อให้เสมหะถูกระบายออกจากหลอดเลือดได้ แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาให้ผู้ป่วยรับประทานยาที่อุณหภูมิประมาณ 45 องศาเซลเซียส โดยใช้วิธีจิบรับประทานตลอดทั้งวัน

3.3) การพิจารณานำยาตำรับอื่นเข้ามาร่วมกับการเสริมการรักษา

เพื่อให้เสมหะถูกระบายออกจากหลอดเลือดได้ แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาเลือกตำรับยาที่มีสรรพคุณขับเสมหะ ได้แก่ ยาประสะมะแว้ง ยาตรีผลา ยาแก้ไอผสมกานพลู ยาแก้ไอผสมมะขามป้อม ยาอำมฤควาที

4) ภาวะแทรกซ้อนของโรคระบบทางเดินหายใจ

ภาวะแทรกซ้อนของโรคระบบทางเดินหายใจที่พบในผู้ป่วยโรคหืดโรงพยาบาลสาคิตการแพทย์แผนไทย ได้แก่ โรคหวัด โรคทอนซิลอักเสบ และโรคคออักเสบ แพทย์แผนไทยจึงพิจารณานำยาตำรับอื่นเข้ามาร่วม ดังนี้

4.1) โรคหวัด เกิดจากระบบทางเดินหายใจส่วนต้นติดเชื้อ อาการสำคัญที่แสดงออกมา คือ คัดจมูก น้ำมูกไหล ไอ เจ็บคอ และเป็นไข้ แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาเลือกตำรับยาที่มีสรรพคุณแก้ไข้ บรรเทาอาการหวัด ได้แก่ ยาจันทลีลา ยาห้าราก ยาปราบชมพูทวีป ยาฟ้าทะลายโจร

4.2) โรคทอนซิลอักเสบ เป็นการอักเสบของต่อมทอนซิลจากการติดเชื้อแบคทีเรียบริเวณด้านหลังของลำคอ อาการสำคัญที่แสดงออกมา คือ เจ็บคอ กลืนลำบาก มีกลิ่นปาก มีไข้ เสียงเปลี่ยน แพทย์แผนไทยจึงพิจารณาเลือกตำรับยาที่มีสรรพคุณระงับการอักเสบ แก้เจ็บคอ ได้แก่ ยาฟ้าทะลายโจร

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาแนวทางการประยุตเสริมการรักษาโรคหืดให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยแต่ละราย พบว่าเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการเสริมการรักษาโรคหืดด้วยตำรับยาสมุนไพรประสานกายสูตรกลาง ได้แก่ การแปรปรวนของสภาพอากาศในแต่ละฤดูกาล การสัมผัสสารก่อภูมิแพ้เฉียบพลัน การระบายเสมหะพร่อง และภาวะแทรกซ้อนของโรคในระบบทางเดินหายใจ โดยมีแนวทางการประยุตเสริมการรักษาและการให้คำแนะนำการปฏิบัติตัว คือ 1) อาการโรคหืดกำเริบจากการแปรปรวนของสภาพอากาศในฤดูร้อน ปรับการรับประทานยาตำรับยาสมุนไพรประสานกายโดยการจิบแบบอุ่นช่วงเช้า 4 เวลา ช่วงเย็น 4 เวลา ร่วมกับการเสริมด้วยตำรับยาหอม 2) อาการโรคหืดกำเริบจากการแปรปรวนของสภาพอากาศในฤดูฝน ปรับการรับประทานยาตำรับยาสมุนไพรประสานกายโดยการจิบแบบอุ่นตลอดทั้งวัน ร่วมกับการเสริมด้วยตำรับยาหอม 3) อาการโรคหืดกำเริบจากการแปรปรวนของสภาพอากาศในฤดูหนาว ปรับเพิ่มปริมาณของรากชะเอมเทศให้เท่ากับใบสมุนไพรประสานกาย และต้มจิบยาสมุนไพรประสานกายแบบอุ่นตลอดทั้งวัน ร่วมกับการเสริมด้วยตำรับยาที่มีสรรพคุณแก้ไข้ ขับเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ และเพิ่มความอบอุ่นของร่างกายโดยเน้นบริเวณศีรษะ ลำคอและทรวงอก 4) อาการโรคหืดกำเริบจากการสัมผัสฝุ่นและละอองเกสรพืช ปรับการรับประทานยาตำรับยาสมุนไพรประสานกายโดยการจิบแบบอุ่นตลอดทั้งวันปรับรูปแบบยาตำรับยาสมุนไพรประสานกายให้เป็นยาพ่น หลีกเลียงการสัมผัสสารก่อภูมิแพ้โดยการสวมหน้ากากอนามัยประเภทหน้ากากผ้าฝ้าย หน้ากากยาสังเคราะห์ หน้ากากฟองน้ำ หรือหน้ากากทางการแพทย์ 5) ภาวะพร่องต่อการระบายเสมหะ โดยเพิ่มเหง้าขิงเข้ามาในตำรับยาสมุนไพรประสานกาย และปรับการรับประทานยาตำรับยาสมุนไพรประสานกายโดยการจิบแบบอุ่นตลอดทั้งวัน และเสริมด้วยตำรับยาที่มีสรรพคุณแก้ไข้ ขับ

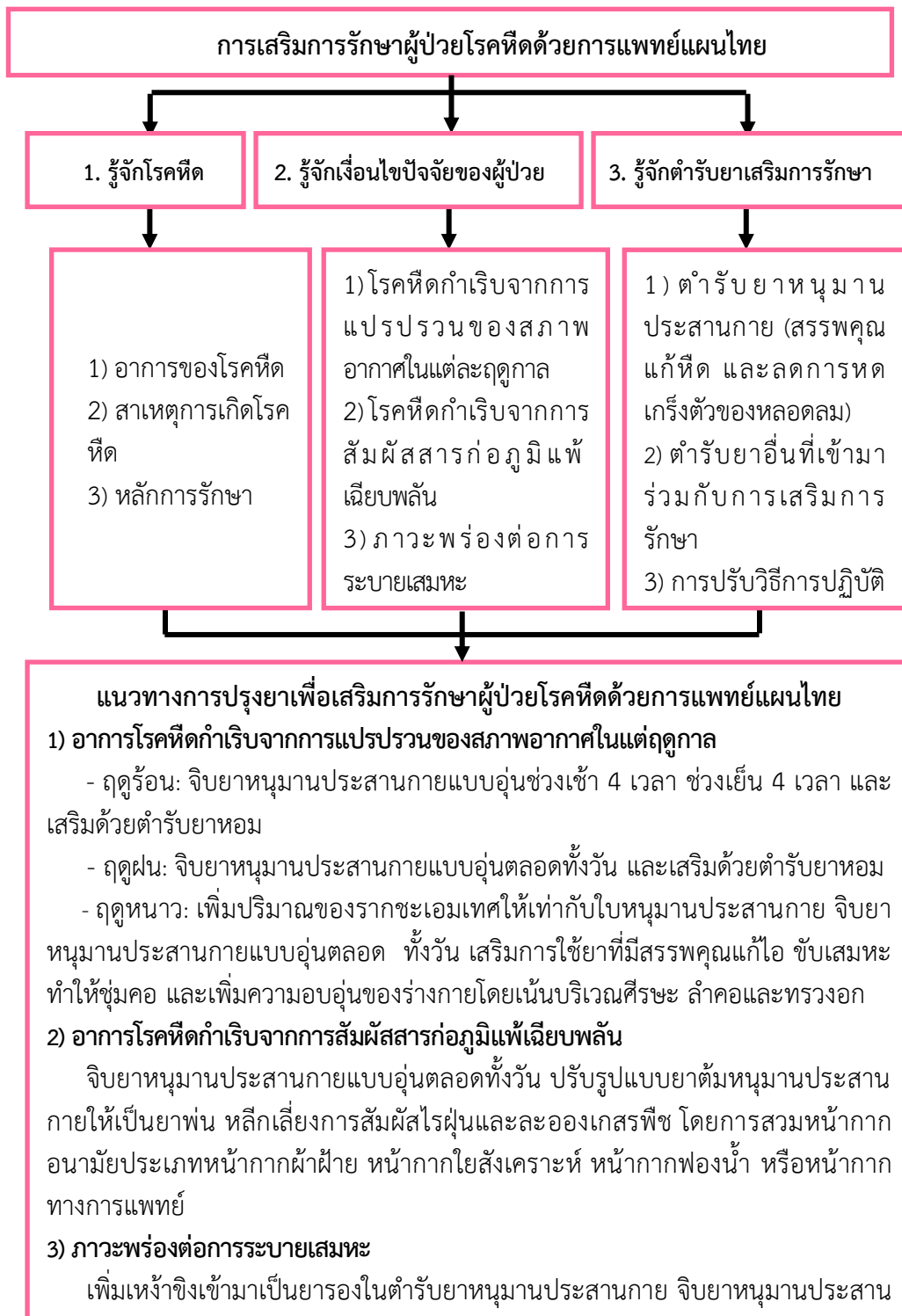
เสมอ 6) ภาวะแทรกซ้อนของโรคในระบบทางเดินหายใจ โดยทำการรักษาโรคแทรกซ้อนด้วยตำรับยาอื่นร่วมกับการใช้ยาต้มสมุนไพรประสานกาย

ทั้งนี้ เพราะการเสริมการรักษาโรคหืดต้องอาศัยทั้งการใช้ยาและการปรับพฤติกรรมที่เหมาะสมกับผู้ป่วย ซึ่งยาในที่นี้คือตำรับยาสมุนไพรประสานกายที่มีใบสมุนไพรประสานกายเป็นยาหลักของตำรับยา มีสรรพคุณแก้หืด แก้ไอตามองค์ความรู้การแพทย์แผนไทย (กองประกอบโรคศิลปะ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2541) และมีข้อมูลการศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาของสารซาโปนินจากใบสมุนไพรประสานกายยืนยันผลการมีฤทธิ์ขยายหลอดลม (ปริรัตน์ วิทวัสกุล, 2546) รวมไปถึงการปรับพฤติกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ป่วยเพื่อไม่ให้ส่งผลต่อการกำเริบของโรคหืด

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการปรุงยาเพื่อเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืดด้วยการแพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยต้องมีความรู้ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่

1. การรู้จักโรค คือ ทราบกระบวนการเสริมการรักษาโรคหืด ซึ่งประกอบ ด้วยอาการ สาเหตุ หลักการรักษา
2. การรู้จักคน คือ ทราบเงื่อนไขปัจจัยของผู้ป่วยโรคหืดที่ส่งผลกระทบต่อผลการเสริมการรักษาด้วยยาสมุนไพรประสานกายสูตรกลาง
3. การรู้จักยา คือ ทราบตำรับยาสมุนไพรประสานกายซึ่งเป็นยาสูตรกลางของการเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืด ทราบยาตำรับอื่นที่จะเข้ามาร่วมกับการเสริมการรักษา รวมทั้งทราบวิธีแนะนำการปฏิบัติตัวให้ผู้ป่วย ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แนวทางการปรุงยาเพื่อเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืดด้วยการแพทย์

สรุป

จากผลการศึกษาแนวทางการปฐยาเพื่อเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืดด้วยการแพทย์แผนไทย ต้องมีความรู้เรื่องโรคหืด ที่ประกอบด้วยอาการ สาเหตุ หลักการรักษา ต้องทราบเงื่อนไขปัจจัยของผู้ป่วยโรคหืด ที่ส่งผลกระทบต่อผลการเสริมการรักษาด้วยตำรับยาสมุนไพรประสาทรากสูตรกลาง และต้องทราบตำรับยาที่จะนำมาใช้เสริมการรักษา หรือการนำยาตำรับอื่นมาร่วมเสริมการรักษา รวมทั้งทราบวิธีแนะนำการปฏิบัติตัวที่มีความสอดคล้องเหมาะสมเพื่อนำมาสู่การเสนอแนวทางการปฐยาเพื่อเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืด สำหรับผลของการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

กรณีอาการโรคหืดกำเริบจากการแปรปรวนของสภาพอากาศในฤดูร้อนและฤดูฝน มีแนวทางการปฐยาเสริมการรักษา คือ การปรับรูปแบบการใช้ยาสมุนไพรประสาทราก โดยปรับการรับประทานยาตำรับสมุนไพรประสาทรากแบบจิบอุ่น และการพิจารณานำยาตำรับอื่นเข้ามาร่วมกับการเสริมการรักษา เช่น ยาหอม ซึ่งแตกต่างจากอาการโรคหืดกำเริบจากการแปรปรวนของสภาพอากาศในฤดูหนาว ที่มีแนวทางการปฐยาเสริมการรักษาเพิ่มเติมเข้ามา คือ การปรับสัดส่วนหรือน้ำหนักของตัวยาในตำรับ ได้แก่ การปรับสัดส่วนชะเอมเทศให้เท่ากับสมุนไพรประสาทรากเพื่อลดอาการไอ ระคายคอ ร่วมกับการปรับพฤติกรรมการดูแลตัวเองของผู้ป่วยให้ร่างกายอบอุ่นตลอดเวลา

กรณีอาการโรคหืดกำเริบจากการสัมผัสไรฝุ่นและละอองเกสรพืช มีแนวทางการปฐยาเสริมการรักษา คือ การปรับรูปแบบการใช้ยาสมุนไพรประสาทราก ร่วมกับการปรับพฤติกรรม การดูแลตัวเองของผู้ป่วย โดยการหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับไรฝุ่นและละอองเกสรพืช และการสวมหน้ากากป้องกัน

กรณีที่มีภาวะพร่องต่อการระบายเสมหะ มีแนวทางการปฐยาเสริมการรักษา คือ การปรับรูปแบบการใช้ยาสมุนไพรประสาทราก การปรับองค์ประกอบของตัวยาในยาสมุนไพรประสาทรากโดยการเพิ่มเหง้าขิงเข้ามาในตำรับยาเพื่อนำมาช่วยระบายเสมหะ และการพิจารณานำยาตำรับอื่นที่มีสรรพคุณแก้ไอ ขับเสมหะ เข้ามาร่วมกับการเสริมการรักษา ได้แก่ ยาประสะมะแว้ง ยาตรีผลา เป็นต้น

กรณีที่มีภาวะแทรกซ้อนของโรคในระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคหวัด โรคทอนซิลอักเสบ มีแนวทางการปฐยาเสริมการรักษา คือ การพิจารณานำยาตำรับอื่นที่มีสรรพคุณช่วยในการรักษาภาวะแทรกซ้อนเหล่านั้นเข้ามาร่วมกับการเสริมการรักษาโรคหืด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

แนวทางการปรุงยาเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืด สามารถเป็นแนวทางให้แพทย์แผนไทยนำไปปรับใช้สำหรับการปรุงยาเสริมการรักษาโรคหืดและสามารถปรับใช้กับการปรุงยารักษาโรคอื่นในคลินิกการแพทย์แผนไทย ภายใต้สิทธิ์ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาแนวทางการปรุงยาเสริมการรักษาผู้ป่วยโรคหืดให้สอดคล้องกับภาวะของผู้ป่วยแต่ละรายครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงทฤษฎีที่ยังไม่ผ่านการวิจัยและเก็บผลเชิงสถิติ ดังนั้น ผู้ที่จะนำไปใช้ควรทำการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และควรมีระยะเวลาในการเก็บข้อมูลการติดตามผลการรักษาและจำนวนกรณีศึกษาเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองการประกอบโรคศิลปะ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2541). ตำราแพทย์แผนโบราณทั่วไป สาขาเภสัชกรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- ปริรัตน วิทวัสกุล. (2546). ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาของสารซาโปนินที่มีฤทธิ์ขยายหลอดลมจากใบปทุมมานประสานกาย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาเภสัชวิทยา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทรกร กำซ้อน และ ภาณุพันธ์ ลำขาว. (2553). การตกสะสมของฝุ่นตกในเขตและบริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยนเรศวร. ใน ปริญญานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ยิ่งยง เทาประเสริฐ. (2553). กว่าจะมาเป็นวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 1(1), 2-8.
- สิรินันท์ บุญยะสิทธิ์ และ เฉลิมชัย บุญยะสิทธิ์. (ม.ป.ป.). ตัวไรฝุ่น. เรียกใช้เมื่อ 3 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.allergyasthma-thailand.com/allergyi.htm>
- สุรเกียรติ์ อาชานุกาพ. (2553). ตำราการตรวจรักษาโรคทั่วไป 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันในองค์การของบุคลากร
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ*

FACTORS ASSOCIATED WITH EMPLOYEE'S ORGANIZATIONAL
COMMITMENT IN NATIONAL RESEARCH COUNCIL OF THAILAND
(NRCT)

รักชนก เชื้อชา

Rakchanok Chuecha

เกวลิน ศิลพิพัฒน์

Kevalin Silphiphat

ณัฐวิทย์ บุญนา

Nadhawee Bunnag

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand.

Email: rakchanok.ch@ku.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันในองค์การ 2) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงาน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันในองค์การ 4) เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันในองค์การของบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติตามปัจจัยส่วนบุคคล งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ จำนวน 207 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติมีระดับความคิดเห็นของความผูกพันต่อองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อความสำเร็จขององค์การ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าพร้อมที่จะยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ และด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การ ส่วนระดับแรงจูงใจในการทำงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีระดับสูงสุด ส่วนปัจจัยด้านชีวิตส่วนตัว มีระดับต่ำที่สุด โดยปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ

* Received 13 November 2020; Revised 20 December 2020; Accepted 1 January 2021

ความผูกพันในองค์กร นอกจากนี้พบว่าปัจจัยด้านลักษณะของงานที่น่าสนใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันในองค์กรมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการยอมรับนับถือ และปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์, ความผูกพันในองค์กร, สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

Abstract

The purposes of this study were 1) to determine the level of organizational commitment of employees in National Research Council of Thailand; 2) to determine the level of work of employees in National Research Council of Thailand; 3) to examine the relationship between work motivation and the organization commitment of employees in National Research Council of Thailand and 4) to compare the organizational commitment of employees in National Research Council of Thailand based on personal factors. This study used survey research method. The samples of the study were 207 employees in National Research Council of Thailand. Proportional stratified random sampling was utilized based on job positions. Data collection tool was questionnaire. Data were analyzed by a statistical software. The statistics used in the analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation t-test, F-test and Pearson's Correlation Coefficient. The results of the study found that overall the employees in National Research Council of Thailand had the high level of organizational commitment. When considering each aspect, it was found that the willingness to devote efforts for the success of the organization was the highest level, followed by strong confidence and readiness to accept the goals and values of the organization and the strong desire to maintain the membership of the organization The level of work motivation was the high level When considering each aspect, it was found that the relationship with peers was the highest level, personal life factors was at the lowest level. The work motivation factor was highly positively correlated with organizational commitment. Moreover, the results showed that job characteristic was most positively correlated with organizational commitment, followed by recognition factor. and responsibility factors, respectively.

Keywords: Factors Associated, Organizational Commitment, National Research Council of Thailand

บทนำ

ในสมัยก่อนงานราชการเป็นอาชีพที่คนส่วนใหญ่ใฝ่ฝันเพราะสังคมให้การยอมรับนับถือ เป็นอาชีพที่มั่นคงและมีเกียรติ จึงทำให้คนจำนวนไม่น้อยแข่งขันกันเพื่อเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ องค์การเพื่อรับใช้แผ่นดิน แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปทำให้คนรุ่นใหม่เปลี่ยนความคิดที่จะ ทำงานในหน่วยงานราชการน้อยลง เห็นได้จากเมื่อเข้าทำงานในหน่วยงานราชการแล้ว ไม่ว่าจะ ตำแหน่งข้าราชการ พนักงานราชการหรือลูกจ้าง พอเวลาผ่านไป บุคคลเหล่านี้จะหาช่องทาง ตามความต้องการของตนเอง ทั้งการย้ายสายงาน การโอนย้ายกลับภูมิลำเนา หรือแม้กระทั่ง การลาออก ทำให้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการทำงานในการขับเคลื่อนองค์การเพราะ ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงาน วางแผน กำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติงาน การจัดสรรงบประมาณ การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อนำพาองค์การให้บรรลุเป้าหมาย (กัญญิกา สุระโคตร, 2559)

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เป็นส่วนราชการแห่งหนึ่งที่คนให้ความสนใจไม่น้อย เนื่องจากมีความมั่นคง และมีชื่อเสียงในการให้ทุนสนับสนุนวิจัยและนวัตกรรม นอกจากนี้ยัง จัดทำฐานข้อมูลและดัชนีด้านวิทยาศาสตร์ จัดทำมาตรฐานและจริยธรรมการวิจัย รวมทั้ง ถ่ายทอดความรู้เพื่อใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย และนวัตกรรม ซึ่งถือเป็นงานที่ทำหายความสามารถ จึงจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่มี ประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนและประสานการดำเนินงานเพื่อให้ภารกิจต่างๆ สำเร็จลุล่วงไป ได้ด้วยดี แต่เมื่อบุคลากรได้เข้ามาทำงานในระยะเวลาหนึ่ง อาจเกิดความรู้สึกไม่ชอบกับงานที่ ทำอยู่ตามที่ตนเองได้คาดหวังไว้ หรือไม่ตอบโต้ตามความต้องการในเรื่อง เงินเดือน สวัสดิการ สภาพแวดล้อมในการทำงานและความสัมพันธ์ภายในองค์กร ทำให้เกิดความเบื่อ หน่าย ไม่มีความสุขในการทำงาน จึงเป็นสาเหตุของการโอนย้าย และลาออกเพื่อเปลี่ยนงาน ใหม่ ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งในการทำงานเพราะการสูญเสียกำลังคนย่อมทำให้ศักยภาพในการ ทำงานหยุดชะงัก ส่งผลให้งานเกิดความล่าช้าเพราะ ต้องใช้เวลาในการสอนงาน และเมื่อมีงาน ด่วนตามคำบัญชาของรัฐมนตรีในเรื่องนโยบายเร่งด่วน ทำให้คนที่เหลืออยู่ต้องทำงานล่วงเวลา เพื่อให้งานสำเร็จตามกำหนด ทำให้คนเกิดความเหนื่อยล้า ขาดแรงจูงใจในการทำงาน (วิเชียร วิท ยอุดม, 2553)

จากปัญหาดังกล่าว ฝ่ายทรัพยากรบุคคลได้มีการจัดทำแผนการบริหารทรัพยากร บุคคล เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรให้มากขึ้น โดยการสร้างแรงจูงใจในการ ทำงาน พร้อมให้ความช่วยเหลือบุคลากรให้ได้รับผลตอบแทนที่ดี จนบุคลากรรู้สึกภูมิใจเมื่อ กล่าวถึงองค์การของตน และอยากเป็นสมาชิกขององค์การต่อไป แต่อะไรคือปัจจัยสำคัญใน การสร้างความผูกพันต่อองค์การ ทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ ความผูกพันในองค์การของบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา นโยบายด้านทรัพยากรบุคคลเพื่อเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์การในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
4. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงาน การวิจัยแห่งชาติ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างโครงการ และ ลูกจ้างชั่วคราว สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ จำนวน 428 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และหาสัดส่วนภูมิ (Stratified Random Sampling) ทำการสุ่มตัวอย่างโดยเลือกจากประชากรตามตำแหน่งงานของบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ จำนวน 207 คน (ข้าราชการ 77 คน, พนักงานราชการ 42 คน, ลูกจ้างโครงการ 13 คน, ลูกจ้างชั่วคราว 75 คน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยกำหนดขึ้นตามกรอบแนวคิดและทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายลักษณะข้อมูล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามวัดระดับแรงจูงใจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. การทดสอบเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบกับบุคลากรกรมที่ดิน ศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้ไปหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach's Alpha ซึ่งผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ระดับความน่าเชื่อถือปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานได้ 0.97 และผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ระดับความน่าเชื่อถือความผูกพันต่อองค์กร ได้ 0.91 ซึ่งถือว่าค่าถามมีความน่าเชื่อถือในระดับที่ยอมรับได้ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 207 ชุด ให้กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1-31 มีนาคม 2564

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธี t-test, F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ ไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 72 มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 57.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 58.9 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 มีอายุงาน 1-5 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 55.1 เป็นข้าราชการ จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.92$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงรักษาความเป็นสมาชิกขององค์กร มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.54$, S.D. = 1.02) ส่วนระดับแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ด้านชีวิตส่วนตัว มีระดับต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.52$, S.D. = 1.03)

จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า บุคลากรที่มีอายุ ($F=2.80$, Sig=0.027) ระดับการศึกษา ($F=3.82$, Sig=0.023) และตำแหน่ง ($F=7.96$, Sig=0.000) ที่แตกต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์กรที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปีขึ้นไปมีความผูกพันต่อองค์กร

น้อยกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ส่วนระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีความผูกพันต่อองค์การน้อยกว่าระดับการศึกษาปริญญาโทหรือเทียบเท่า ในขณะที่ตำแหน่งข้าราชการ มีความผูกพันต่อองค์การมากกว่าตำแหน่งอื่น ส่วน บุคลากรที่มีเพศ รายได้ต่อเดือน อายุงานที่แตกต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การที่ไม่แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันในองค์การ พบว่า แรงจูงใจด้านนโยบายและการบริหารองค์การ ($r=0.555$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านเทคนิคการควบคุมดูแล ($r=0.516$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($r=0.630$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน($r=0.382$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านเงินเดือน ($r=0.572$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านความมั่นคงในงาน ($r=0.638$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านชีวิตส่วนตัว ($r=0.471$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านสภาพการทำงาน ($r=0.646$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านความสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน ($r=0.664$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านการยอมรับนับถือ ($r=0.696$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านลักษณะของงานที่น่าสนใจ ($r=0.714$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านความรับผิดชอบ ($r=0.694$, Sig =.000) แรงจูงใจด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ($r=0.570$, Sig =.000) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันของบุคลากรในองค์การ โดยแรงจูงใจด้านลักษณะของงานที่น่าสนใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกสูงที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ที่มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท มีอายุงาน 1-5 ปี และตำแหน่งเป็นข้าราชการ มีระดับความคิดเห็นความผูกพันต่อองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การ มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด แสดงให้เห็นถึงบุคลากรมีความจงรักภักดีไม่คิดโยกย้ายเปลี่ยนแปลงที่ทำงาน และรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การอยู่ในระดับต่ำ ส่วนระดับแรงจูงใจในการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งปัจจัยด้านชีวิตส่วนตัว มีระดับต่ำที่สุด แสดงให้เห็นถึงเวลาการทำงานกระทบชีวิตส่วนตัวของบุคลากร จนไม่มีเวลาส่วนตัว

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งที่แตกต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของความผูกพันต่อองค์การที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามที่ตั้งสมมติฐานไว้ เนื่องจาก กลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปีขึ้นไป เป็นวัยที่มีวุฒิภาวะน้อย จึงมีความรอบคอบในการตัดสินใจน้อยกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า คิดว่าตนเองเป็นคนรุ่นใหม่ สามารถนำความรู้ที่เรียนมานำมาปรับใช้ได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง อยากมีความก้าวหน้าและต้องการรายได้ที่มาก จึงมักเลือกงานที่ชอบ ทำให้มีความอดทนต่ำโดยไม่พยายามเรียนรู้และทำความเข้าใจที่จะอยู่ร่วมกัน จึงทำให้กลุ่มวัยนี้มีความผูกพัน

ต่อองค์การน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ส่วนระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีความผูกพันต่อองค์การน้อยกว่าระดับการศึกษาปริญญาโทหรือเทียบเท่า เนื่องจากการมีวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโอกาสเลือกที่ทำงานและมีโอกาสย้ายงานได้มากขึ้น ในขณะที่ตำแหน่งข้าราชการ มีความผูกพันต่อองค์การมากกว่าตำแหน่งอื่น เนื่องจากสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่า การมีโอกาสดำเนินการและการได้รับสิทธิประโยชน์ย่อมมากกว่าตำแหน่งอื่นๆ ทำให้ข้าราชการรักในอาชีพ และเกิดความผูกพันต่อองค์การ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ รายได้ต่อเดือน อายุงานที่แตกต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การที่ไม่แตกต่างกัน (นิตยา บ้านโก, 2558)

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันในองค์การมีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยแรงจูงใจด้านลักษณะของงานที่น่าสนใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกสูงสุด ซึ่งแสดงถึงบุคลากรต้องการงานที่ท้าทายความสามารถ ใช้ความคิดใหม่ๆ ที่ทำให้รู้สึกเพลิดเพลินกับการทำงาน ซึ่งต่างจากงานในรูปแบบเดิม (แบบ routine) เพราะการทำงานในรูปแบบเดิมทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่ต้องใช้ความคิด และไม่มีการพัฒนาตนเอง

สรุป

บุคลากรสำนักงานการวิจัยแห่งชาติมีระดับความคิดเห็นของความผูกพันต่อองค์การภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงรักษาความเป็นสมาชิกขององค์การ มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด ส่วนแรงจูงใจในการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีระดับสูงสุด ส่วนปัจจัยด้านชีวิตส่วนตัวมีระดับต่ำที่สุด โดยปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันในองค์การ เมื่อแยกเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะของงานที่น่าสนใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันในองค์การมากที่สุด เมื่อแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งที่แตกต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปีขึ้นไป มีความผูกพันต่อองค์การน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ส่วนระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามีความผูกพันต่อองค์การน้อยกว่าระดับการศึกษาปริญญาโทหรือเทียบเท่า ในขณะที่ตำแหน่งข้าราชการ มีความผูกพันต่อองค์การมากกว่าตำแหน่งอื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สำนักงานการวิจัยแห่งชาติควรจัดโครงการพัฒนาระบบงาน ที่เน้นสร้างงานที่มีความน่าสนใจ ท้าทายความสามารถ มากกว่าการรับงานตามคำสั่ง

1.2 ส่งเสริมกิจกรรมร่วมกันระหว่างบุคลากรในองค์การ เพราะนอกจากเป็นการผ่อนคลายแล้วยังสามารถดึงดูดเด่นของแต่ละคนออกมาอย่างชัดเจน เช่น การแข่งกีฬา การประกวดเวทีต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในองค์กร โดยวิธีสัมภาษณ์เพื่อจะได้ข้อมูลที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างมากขึ้น

2.2 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน อาจมีตัวแปรอื่นที่มีผลต่อความผูกพันในองค์กร เช่น ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านสถานภาพสมรส เนื่องจากบุคคลที่มีภาระครอบครัวแล้วย่อมมีผูกพันต่อองค์กรมากกว่าคนที่ยังไม่สมรส และปัจจัยในเรื่องของลักษณะงานที่ปฏิบัติมีอิทธิพลต่อระดับความผูกพันต่อองค์กร เนื่องจากบุคลากรที่ได้รับผิดชอบงานที่สำคัญ มีความท้าทาย และเอาชนะอุปสรรคกับงานมากขึ้นเท่าใด มีแนวโน้มที่จะมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูง

เอกสารอ้างอิง

- กัญฐิกา สุระโคตร. (2559). ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูโรงเรียนขนาดกลาง ในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิตยา บ้านโก. (2558). ปัจจัยที่มีผลกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรภาครัฐศูนย์ฝึกพณิชยน์าวี กรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม. ใน คั่นคว่ำอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2553). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.

การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติ ต่อการเรียนวรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*

DEVELOPMENT ON A BORD GAME TO ENHANCE LEARNING DEVELOPMENT AND ATTITUDE TOWARD THAI LITERATURE OF SEVENTH GRADE STUDENTS

ปิยะพงษ์ จันลาโสม

Piyaphong Nganlasom

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Thammasat University, Thailand.

Email: piyaphongvanthai@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีเป้าหมายเพื่อออกแบบและพัฒนาบอร์ดเกม โดยใช้เป็นสื่อเสริมบทเรียนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยอาศัยข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีแบบอิสระ (t-test dependent) ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาบอร์ดเกม ซึ่งใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) และผ่านการตรวจสอบคุณภาพของบอร์ดเกมจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อ และระยะที่ 2 การนำบอร์ดเกมไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวนทั้งหมด 30 คน เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของบอร์ดเกม โดยแบ่งการทดลองเป็น 3 ครั้ง ในระยะเวลา 1 สัปดาห์ ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเล่นเกม แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเล่นบอร์ดเกม และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนหลังเล่นเกม จากผลการดำเนินการผู้วิจัยสามารถออกแบบและพัฒนาบอร์ดเกม จำนวน 1 ชุด ได้แก่ บอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง โดยมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการออกแบบบอร์ดเกม ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย พบว่า หลังจากเล่นเกมแล้วนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

---

* Received 10 November 2020; Revised 18 December 2020; Accepted 5 January 2021

หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีเจตคติต่อการเล่นเกมบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: บอร์ดเกม, การพัฒนาบอร์ดเกม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย

Abstract

This research designed and developed board games for use as supplementary media in improving student learning achievement and positive attitudes about learning Thai literature. Quantitative and qualitative research was done as a research and development model to obtain data statistically analyzed by arithmetic mean, percentage, standard deviation, and independent t-test. The game was designed based on the design thinking approach and was reviewed for board game quality by media and content experts. 30 samples tested the board game performance. The experiment was divided into three sessions during one week, with data collected by learning achievement testing of attitudes about learning Thai literature through board games, observing student behavior while playing board games, and interviews to obtain student opinions after playing the board games. Results of design, development and experimentation made it possible to design and develop a set of board games entitled Nirat Phu Khao Thong, containing basic elements and concepts in board game design, with high level input from media and content specialists. Target group experimentation revealed that after playing Nirat Phu Khao Thong board game about Thai literature, students produced significantly more extraordinary academic achievement than before at a significance level of .05 and their attitude that after playing Nirat Phu Khao Thong board game about Thai literature was at an extraordinary level.

Keywords: Board games, Board game development, Learning achievement and attitudes towards learning Thai literature

บทนำ

วรรณคดีเป็นวรรณกรรมที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดีมีคุณค่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) แต่งไว้ถูกต้องตามหลักของภาษา ซึ่งมีลักษณะบทประพันธ์ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง เป็นเครื่องมือสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ถ่ายทอดจินตนาการ และแสดงออกซึ่งศิลปะอันประณีตงดงามของชาติ การศึกษาหรือการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมแต่ละเรื่องทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสังคมวัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ ของยุคสมัยที่ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนผ่านมุมมองของตนออกมา รวมทั้งยังทำให้เพลิดเพลินและจรรโลงใจในเนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ อีกด้วย คุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมมีหลายประการ ทั้งด้านเนื้อหา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม ซึ่งควรถ่ายทอดให้แก่เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช (2547) ที่ได้กล่าวไว้ว่าวรรณคดีไทยเป็นมรดกอันล้ำค่าทางวัฒนธรรมของชาติไทยที่สร้างขึ้นโดยอัจฉริยะอันสูงยิ่งเป็นเครื่องแสดงถึงการมีอารยธรรมของชาติ เปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย ช่วยให้คนในชาติได้เรียนรู้เรื่องราวในอดีตว่าบรรพบุรุษไทยดำรงชีวิตอย่างไร รวมทั้งรู้จักนำข้อคิดจากวรรณคดีมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสังคมปัจจุบัน การเรียนการสอนวรรณคดีจึงมีความสำคัญ เพราะทำให้ผู้เรียนรู้จักและเห็นคุณค่าของหนังสือที่แต่งดี กล่อมเกล่าจิตใจให้สูงขึ้น ประณีตขึ้น และปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน (พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช, 2547)

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยคิดเห็นว่าการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในปัจจุบันพบปัญหาซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย การแก้ปัญหาเหล่านั้นจำเป็นต้องใช้การจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล สามารถตั้งคำถามและตอบคำถามที่ตนเองต้องการทราบจากบทเรียนได้โดยการศึกษาค้นคว้าและเลือกสรรข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่หลักของผู้สอนที่จะต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียน เพราะผู้สอนจะอยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุดและเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดกับปัญหาทุก ๆ ด้าน และการที่ผู้เรียนจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนได้นั้นต้องขึ้นอยู่กับเทคนิคการสอนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้สอน (ณิรมรรักษ์ ชูชัยมงคล, 2557) ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศและสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นผู้เรียน ให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ ทำความเข้าใจวรรณคดีจนมีความรู้ในวรรณคดีอย่างแท้จริง (ปริญญา ปันสุวรรณ์, 2553)

ในปัจจุบันแนวทางการจัดการเรียนรู้มีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (GBL: Games- Based Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเชื่อมโยงความรู้ได้เป็นอย่างดีและทำให้การเรียนการสอนมีความสนุกสนานและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน (ประหยัด จิระวรพงศ์, 2558) การเรียนรู้ผ่านเกมถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะนำเอาความสนุกสนานของเกมและเนื้อหา

บทเรียนรายวิชามาสมผสานออกแบบให้อยู่ในรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นการจำลองสถานการณ์ทำให้เข้าใจบทเรียนอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ซึ่งทำให้เข้าใจบริบทและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง ทำให้ผู้เรียนได้รับทั้งสาระความรู้และความเพลิดเพลินไปพร้อม ๆ กัน โดยเฉพาะในลักษณะของเกมที่มีการสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อและมีความท้าทาย สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาที่ยากหรือซับซ้อนได้ง่ายขึ้น มีโอกาสฝึกฝนทักษะทางการคิดและแก้ปัญหาพร้อมกันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน (ประพนธ์ เจียรกุล, 2535) วิธีการสอนโดยใช้เกมจัดได้ว่าเป็นการสอนในรูปแบบการสอนเชิงรุก (Active Learning) อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด วิธีการสอนโดยใช้เกมนี้เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง เกมเป็นการจำลองสถานการณ์ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนเล่นตามกฎกติกาและนำเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้ (ศิษยา แหมณี, 2552) ซึ่งการใช้เกมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีไทยนั้นจะทำให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนเนื้อหาวิชาที่ผู้สอนจะสอนได้อย่างมาก การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทได้แข่งขัน ได้เล่นเกม หรือได้แสดงออก จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความเพลิดเพลิน ได้ผลมากกว่าการฟังผู้สอนอธิบายเพียงอย่างเดียว (ศรีวิไล ดอกจันทร์, 2529) และการใช้เกมเข้ามาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และเกิดความคงทนต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้มากขึ้น (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พร้อมเพื่อน จันทนวนล พบว่า ผลการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่อง พระไชยสุริยา โดยใช้เกม Kahoot สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนวรรณคดีไทยโดยใช้เกม Kahoot อยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.8 (พร้อมเพื่อน จันทนวนล, 2560)

อย่างไรก็ตาม การสอนโดยใช้เกมมีการพัฒนาในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น มีความสวยงาม น่าสนใจ และอยู่ในแพลตฟอร์มต่าง ๆ จึงเกิดเกมรูปแบบที่น่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่งคือ “บอร์ดเกม” (Board Game) หรือเกมกระดาน ซึ่งเป็นเกมที่กำลังได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน มีลักษณะการเล่นแบบออฟไลน์ ผู้เล่นต้องมาพบเจอกัน (Face to Face) มีหลายรูปแบบ เป็นเกมที่ใช้วัสดุอุปกรณ์การเล่นวางไว้บนพื้นที่เล่นหรือกระดาน มีทั้งเคลื่อนที่บนพื้นที่เล่นหรือหยิบออกจากพื้นที่เล่น และมีทั้งแบบที่มีกติกาการเล่นง่าย ๆ จนถึงเกมที่มีกติกาการเล่นซับซ้อน โดยพื้นที่เล่นเปรียบได้กับกระดาน ซึ่งจะมีรูปภาพหรือรูปแบบเฉพาะสำหรับเกมนั้น ๆ (ฐิติพล ขำประณม, 2558) และต้องมีปฏิสัมพันธ์กันขณะเล่น เนื่องจากต้องการความคิดเชิงวิพากษ์ ต้องเล่นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจึงจะช่วยเสริมสร้างทักษะการสื่อสารและการมี

ปฏิสัมพันธ์ เนื่องจากผู้เล่นจะต้องเผชิญหน้ากันในการตอบคำถาม แก้ปัญหา หรือร่วมมือกัน (Elizabeth N. Treher, 2011)

จากปัญหาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในปัจจุบัน ซึ่งพบว่ามีปัญหาที่เกิดจากผู้สอนและจากตัวผู้เรียนเอง เช่น ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่าของการเรียนวรรณคดีไทยอย่างแท้จริง ไม่มีความสนใจในการเรียนจึงเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน รวมถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนที่ใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายมากเกินไป เน้นการท่องจำ วิธีการสอนไม่ดึงดูดความสนใจผู้เรียน ขาดความกระตือรือร้นในการสอน ขาดการค้นคว้าไม่พยายามหาเทคนิคการสอนหรือสื่อการสอนแบบใหม่ ฯลฯ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาบอร์ดเกมวรรณคดีไทยเรื่อง นิราศภูเขาทอง สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้สอดคล้องกับบริบทการนำมาใช้บทเรียนนอกชั้นเรียน เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบอร์ดเกมวรรณคดีไทยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติของนักเรียน รวมทั้งเป็นแนวทางให้ผู้สอนวรรณคดีไทยนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเรื่องอื่น ๆ อย่างสร้างสรรค์อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ก่อนและหลังการเล่นบอร์ดเกม
3. เพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนวรรณคดีไทยผ่านการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง

สมมติฐานการวิจัย

1. บอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพและประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนรู้ผ่านการเล่นบอร์ดเกมสูงขึ้น
3. เจตคติที่มีต่อการเรียนวรรณคดีไทยผ่านการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของวรรณคดี ผู้วิจัยเลือกเนื้อหาของวรรณคดีจากหนังสือวรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นิราศภูเขาทอง เนื่องจากเป็นวรรณคดีประเภทร้อยกรองมีเนื้อหาน่าสนใจ และดีเด่นด้านวรรณศิลป์จนได้รับยกย่องให้เป็นนิราศเรื่องเอกของสุนทรภู่

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 37 โรงเรียน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) ซึ่งรับสมัครนักเรียนอาสาสมัครโดยคำนึงถึงสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง เท่า ๆ กัน ประกอบด้วยนักเรียนกลุ่มเก่ง จำนวน 10 คน นักเรียนกลุ่มกลาง จำนวน 10 คน และนักเรียนกลุ่มอ่อน จำนวน 10 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งสิ้น 30 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมของนักเรียน ดังนี้

- ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม 3.51 - 4.00 หมายถึง นักเรียนกลุ่มเก่ง
- ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม 2.51 - 3.50 หมายถึง นักเรียนกลุ่มกลาง
- ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม 0.00 - 2.50 หมายถึง นักเรียนกลุ่มอ่อน

1.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ บอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง

1.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทย 2. เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 บอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง จำนวน 1 เกม

2.2 แบบประเมินคุณภาพบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ด้านสื่อ จำนวน 20 ข้อ

2.3 แบบประเมินคุณภาพบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ด้านเนื้อหา จำนวน 15 ข้อ

2.4 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง จำนวน 30 ข้อ

2.5 แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเล่นเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง จำนวน 15 ข้อ

2.6 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง จำนวน 6 ข้อ

2.7 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเล่นเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง จำนวน 6 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี (2559) ผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ซึ่งผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

- 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณคดีไทยและการออกแบบบอร์ดเกม
- 2) วิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยและวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนำข้อมูลมากำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเป็นแนวทางในการพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อแก้ไขปัญหาในการเรียนวรรณคดีไทย
- 3) วิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่เนื้อหาที่จะนำมาพัฒนาบอร์ดเกม สังเคราะห์องค์ความรู้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ออกแบบและพัฒนาบอร์ดเกมต้นแบบ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ภายใต้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อ

ตอนที่ 2 การพัฒนาบอร์ดเกม

ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาบอร์ดเกมต้นแบบ (D1) โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสำรวจและทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายให้ได้อย่างถ่องแท้ (Empathize) ผู้วิจัยทำความเข้าใจกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐานขณะจัดการเรียนการสอนเรื่องวรรณคดีไทย การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการหลังจากจบคาบเรียนแล้ว โดยใช้เทคนิคการฟังอย่างลึกซึ้งเพื่อให้เข้าใจเป้าหมายและประเด็นที่ต้องการแก้ไข

ขั้นที่ 2 ขั้นระบุและกำหนดขอบเขตปัญหาให้ชัดเจน (Define) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกต จากนั้นระบุปัญหาที่แท้จริงที่ต้องการแก้ไขในบริบทการเรียนวรรณคดีไทย

ขั้นที่ 3 ขั้นตอนสร้างสรรค์แนวทางการแก้ปัญหา (Ideate) ผู้วิจัยใช้วิธีการระดมความคิดและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อ ผสมผสานกับเครื่องมือหรือเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ พยายามคิดให้ได้แนวทางให้มากที่สุด และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จากนั้นจึงเลือกแนวคิดที่ดีที่สุดและสามารถนำมาทำเป็นบอร์ดเกมต้นแบบได้จริง ภายใต้ทรัพยากรที่ผู้วิจัยสามารถจัดหาได้ ซึ่งในขั้นนี้เป็นขั้นที่ดำเนินการซ้ำหลายครั้งและเป็นขั้นที่ทำร่วมกันระหว่างขั้นสร้างสรรค์แนวทางการแก้ปัญหา (Ideate) ขั้นพัฒนาต้นแบบ (Prototype) และขั้นทดสอบ (Test)

ขั้นที่ 4 ขั้นพัฒนาต้นแบบ (Prototype) ผู้วิจัยพัฒนาบอร์ดเกมต้นแบบจากแนวทางที่ร่างไว้ ซึ่งอาจมีมากกว่า 1 ต้นแบบ โดยรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะและบันทึกเป็นตารางเปรียบเทียบความแตกต่างขององค์ประกอบที่สำคัญของเกมในแต่ละต้นแบบ

ขั้นที่ 5 ขั้นทดสอบ (Test) โดยผู้วิจัยนำบอร์ดเกมต้นแบบที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น (R1) จากนั้นนำจุดบกพร่องที่ค้นพบกลับไปดำเนินการในขั้นสร้างสรรค์แนวทางการแก้ปัญหา (Ideate) ใหม่ เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาบอร์ดเกมต้นแบบให้ดีขึ้นจนกว่าจะไม่พบจุดบกพร่องที่สำคัญ

หลังจากผู้วิจัยพัฒนาบอร์ดเกมต้นแบบให้ดีขึ้นแล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อ ด้านละ 3 ท่าน ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของบอร์ดเกมต้นแบบด้วยแบบประเมินคุณภาพบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ด้านเนื้อหาและด้านสื่อ ซึ่งหากมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมใด ๆ ผู้วิจัยจะต้องปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาบอร์ดเกมต้นแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้บอร์ดเกมมีคุณภาพและความเหมาะสมก่อนจะนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจริง (D2) โดยมีเงื่อนไขการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- 1) มีประสบการณ์ในการทำงานด้านภาษาและวรรณคดีไทยหรือด้านสื่อวัฒนธรรมการศึกษาระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป

- 2) มีผลงานวิชาการจำนวน 2 ชิ้นขึ้นไป

ตอนที่ 3 การนำบอร์ดเกมไปใช้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยรวมจำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง ซึ่งผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตแจ้งไปถึงผู้ปกครองของนักเรียนที่เป็นผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคน โดยการทำวิจัยนี้ผู้วิจัยจะเป็นผู้ขอคำยินยอมการเข้าร่วมงานวิจัยกับนักเรียนด้วยตัวเอง และจะอธิบายกระบวนการให้ชัดเจนพร้อมทั้งนำเอกสารฉบับนี้ พร้อมทั้งหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมงานวิจัย และชี้แจงรายละเอียดการวิจัยแก่นักเรียน ซึ่งนักเรียนจะมีอิสระที่จะตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในงานวิจัยนี้

2. ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมแก่นักเรียนที่ตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย ซึ่งการดำเนินกิจกรรมเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ผู้วิจัยจะดำเนินกิจกรรมหลังจากที่

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคนเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ในชั้นเรียนเสร็จสิ้นไปแล้ว เป็นระยะเวลามากกว่า 30 วัน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยที่ต้องการใช้บอร์ดเกมเป็นสื่อในการทบทวนบทเรียน ซึ่งในช่วงนี้ผู้วิจัยจะให้นักเรียนศึกษาคู่มือประกอบการเล่นบอร์ดเกมด้วยตนเองก่อน

3. ผู้วิจัยทดสอบก่อนเรียน (pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทยเรื่อง นิราศภูเขาทอง จำนวน 30 ข้อ รวมเวลาทั้งสิ้น 50 นาที

4. ผู้วิจัยจัดเตรียมบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง สำหรับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยจะใช้คาบว่างของนักเรียนหลังเลิกเรียนเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะทำให้การเก็บข้อมูลการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ในรูปแบบออนไลน์ เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างรุนแรง โดยก่อนเล่นในแต่ละครั้งผู้วิจัยจะเป็นผู้อธิบายวิธีการเล่นให้นักเรียนฟังอย่างละเอียด การเล่นในแต่ละครั้งจะแบ่งผู้เล่นออกเป็นกลุ่มละ 3-5 คน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยนักเรียนกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อนคละกัน โดยนักเรียนทุกคนจะได้เล่นบอร์ดเกมคนละ 3 ครั้ง

5. ตลอดระยะเวลาการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทองในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะมีผู้ช่วยจำนวน 1 คนที่คอยอำนวยความสะดวกและร่วมสังเกตพฤติกรรมนักเรียน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัยทุกครั้ง และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยต่อไป

6. เมื่อนักเรียนเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ครบจำนวน 3 ครั้ง แล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (post-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทยเรื่อง นิราศภูเขาทอง และเก็บข้อมูลด้านเจตคติด้วยแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง

7. ผู้วิจัยคัดเลือกตัวแทนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ซึ่งคัดเลือกตัวแทนจากนักเรียนที่ทำคะแนนสอบหลังเรียน (post-test) จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทยเรื่อง นิราศภูเขาทอง อยู่ในกลุ่มสูงสุด กลุ่มปานกลาง และกลุ่มต่ำสุด กลุ่มละ 3 คนมาสัมภาษณ์

8. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผล อภิปรายผล และจัดทำรายงานผลการวิจัย

9. เผยแพร่และขยายผลนวัตกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง

1.2 ทดสอบค่า t-test แบบ Dependent เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเล่นและหลังเล่น

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 วิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง โดยการสังเกต การสะท้อนคิดจากการเล่นบอร์ดเกม และการสัมภาษณ์ของผู้เข้าร่วมการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลอย่างถี่ถ้วนเพื่อสรุป ติความ และแปลความข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) จากสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้คุณภาพ

2.2 วิเคราะห์จากแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย โดยการสังเกตพฤติกรรมก่อนการเล่น ขณะเล่น และหลังการเล่นของผู้เข้าร่วมการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลอย่างถี่ถ้วนเพื่อสรุป ติความ และแปลความข้อมูล

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแบบประเมินคุณภาพบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แยกตามองค์ประกอบรายด้าน

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			Mean	S.D.	แปลผล
	1	2	3			
1. ด้านเนื้อหา	4.67	4.73	4.87	4.76	0.10	มากที่สุด
2. ด้านรูปแบบเกม	4.75	5.00	4.25	4.67	0.38	มากที่สุด
3. ด้านกลไกของเกม	4.40	4.80	4.40	4.53	0.23	มากที่สุด
4. ด้านวัสดุและอุปกรณ์	4.75	5.00	4.00	4.58	0.52	มากที่สุด
5. ด้านการออกแบบกราฟิก	4.80	4.80	4.40	4.67	0.23	มากที่สุด
6. ด้านอื่น ๆ	5.00	5.00	5.00	5.00	0	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อที่มีต่อแบบประเมินคุณภาพของบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่ออยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์ผลตามรายการประเมินรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินของผู้เชี่ยวชาญมากที่สุด ได้แก่ ค่าเฉลี่ยด้านอื่น ๆ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหาที่มีค่าเท่ากับ 4.76 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านรูปแบบเกมและด้านการออกแบบกราฟิกมีค่าเท่ากับ 4.67 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวัสดุและอุปกรณ์มีค่าเท่ากับ 4.58 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกลไกของเกมมีค่าเท่ากับ 4.53 อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ดังนั้น จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง มีคุณภาพและความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและด้านสื่อ สามารถนำไปใช้ทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ที่มีคะแนนเต็ม 30 คะแนน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การทดสอบ	n	Mean	S.D.	t	Sig.	df
ก่อนเล่น	30	15.97	4.94	8.08*	.001	29
หลังเล่น	30	18.07	5.19			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบก่อนและหลังการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.97 คะแนนและ 18.07 คะแนนตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังเล่น พบว่า คะแนนสอบหลังเล่นสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเล่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 8.08$) ดังนั้น จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง สามารถช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินจากแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน แยกตามองค์ประกอบรายด้าน

รายการประเมิน	Mean	S.D.	แปลผล
1. ด้านความรู้ความเข้าใจ	4.25	0.33	มาก
2. ด้านอารมณ์และความรู้สึก	4.33	0.47	มาก
3. ด้านพฤติกรรม	4.32	0.28	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.30	0.34	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินจากแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน พบว่า โดย

ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 อยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ผลตามรายการประเมินรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความรู้ความเข้าใจมีค่าเท่ากับ 4.25 อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยด้านอารมณ์และความรู้สึกมีค่าเท่ากับ 4.33 อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมมีค่าเท่ากับ 4.32 อยู่ในระดับมาก ซึ่งองค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านพฤติกรรม และด้านความรู้ความเข้าใจ ตามลำดับ ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง สามารถเสริมสร้างเจตคติด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านพฤติกรรมให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยนำประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. บอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดและมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ครอบคลุมกระบวนการและมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่ากระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นทักษะและกระบวนการพื้นฐานที่นักเรียนออกแบบบอร์ดเกมควรมี ผู้ออกแบบต้องทำความเข้าใจกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนก่อนจึงจะสามารถออกแบบสื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ Stanford d.school (2020; ออนไลน์) และ ศรัณวิชญ์ พรหมสาขา ณ สกลนครและคณะ (2562) ที่กล่าวไว้ว่าการคิดเชิงออกแบบเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นสำหรับการบ่มเพาะนวัตกรรม เป็นวิธีการเชื่อมโยงระหว่างการหาแนวทางการแก้ปัญหากับความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยองค์ความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถของผู้ที่มีความรู้เฉพาะทางในเรื่องของปัญหานั้น ๆ มาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการสร้างผลงานหรือสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ซึ่งนักออกแบบต้องศึกษาองค์ความรู้และความเข้าใจของผู้อื่นเข้ามาช่วยในการคิดออกแบบ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง โดยมีเป้าหมายให้เป็นบอร์ดเกมประเภทครอบครัว (Family game) เนื่องจากเป็นเกมที่ฝึกกติกาไม่ซับซ้อน ใช้เวลาเล่นไม่นาน อธิบายให้ผู้เล่นที่ไม่เคยเล่นเข้าใจได้ง่าย เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่น มีการพูดคุยเชิงเจรจาแลกเปลี่ยน เหมาะกับผู้ที่เพิ่งเริ่มเล่นและกลุ่มที่ต้องการมีประสบการณ์ในการเล่นด้วยกัน สอดคล้องกับแนวความคิดของนักวิชาการหลายท่านที่ได้อธิบายว่าการพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ 1) ต้องใช้หลักจิตวิทยา 2) เกมง่ายไม่ซับซ้อนเกินไป 3) ใช้เวลาไม่นานมาก 4) ทำความเข้าใจง่าย 5) อาจแฝงเนื้อหาสำคัญหรือแบบฝึกหัดต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองทำ 6) สนุกเร็ว

ความสามารถ 5) เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน 6) เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เพราะจะทำให้เข้าใจได้ลึกซึ้งกว่า 7) ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากความผิดพลาด เพราะความผิดพลาดจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำได้ดียิ่งขึ้น และ 8) ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนในเกม เพื่อให้ผู้เรียนพยายามที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายและนำเอาความรู้นั้นไปใช้งานได้จริง (ไพจิตร สดวกการ, 2543; สกุล สุขศิริ, 2550)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนรู้ผ่านการเล่นเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทองสูงขึ้น เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยโดยใช้บอร์ดเกม เป็นการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานที่จะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับผู้เรียนและส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ดังที่ ประหยัด จิระวรพงศ์ (2558) และ ไพฑูรย์ อนันต์ทเขต (2560) ได้อธิบายแนวคิด Game-Based Learning (GBL) ว่า “การเรียนรู้ผ่านเกม” เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ถูกออกแบบมาเพื่อให้ความสนุกสนานควบคู่ไปกับการได้รับความรู้ โดยสอดแทรกเนื้อหาของหลักสูตรนั้น ๆ เอาไว้ในเกม และให้ผู้เรียนลงมือเล่นเกม โดยที่ผู้เรียนจะได้รับความรู้ต่าง ๆ ของหลักสูตรนั้นผ่านการเล่นเกม แนวคิดทฤษฎี Game-Based Learning จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ทั้งในระดับความจำและความเข้าใจ สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ได้ และชักจูงให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง สามารถนำมาปรับใช้กับการสอนในรูปแบบเดิม ๆ ได้ เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารของผู้เรียน การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบ และความคิดสร้างสรรค์ได้ (ประหยัด จิระวรพงศ์, 2558; ไพฑูรย์ อนันต์ทเขต, 2560)

3. เจตคติที่มีต่อการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนรู้ผ่านการเล่นเกมวรรณคดีไทยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยโดยใช้บอร์ดเกม เป็นการจัดการกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ผู้สอนต้องออกแบบวิธีการสอนที่หลากหลาย ทำให้เกิดความน่าสนใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้ความคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ ใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและเหมาะสม สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความสุขและสนุกสนาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เลือกใช้วิธีการวัดและประเมินผลให้เหมาะสม และปลูกฝังผู้เรียนให้มีทัศนคติที่ดีต่อวรรณคดีไทย เห็นคุณค่าและความสำคัญของวรรณคดีไทย

สรุป

ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผ่านกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง และเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งได้บอร์ดเกมประเภทเกมครอบครัว (Family game) เป็นเกมที่มีกฎกติกาไม่ซับซ้อน

เปิดโอกาสให้ผู้เล่นได้คิดวิพากษ์และตัดสินใจตอบคำถาม โดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมจากที่เคยเรียนในชั้นเรียน มีแนวและรูปแบบของเกมเป็นแนวผจญภัย ผู้เล่นจะต้องทำภารกิจต่าง ๆ โดยผู้วิจัยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ 3 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง 2) เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และ 3) เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทย ซึ่งผลการประเมินคุณภาพของบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อ มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจัยนำบอร์ดเกมไปให้นักเรียนเล่น พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งนักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มกลาง และกลุ่มอ่อนได้ นอกจากนี้ ผลการประเมินจากแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 อยู่ในระดับมากในทุกด้าน ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง สามารถเสริมสร้างเจตคติด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านอารมณ์และความรู้สึก และด้านพฤติกรรมให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยผ่านการเล่นบอร์ดเกมนี้สามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนได้ ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชั้นสอนหรือชั้นเรียนรู้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยผ่านการเล่นบอร์ดเกมนี้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นนำเสนอเกม 2) ขั้นตอนอธิบายวิธีการเล่นเกม 3) ขั้นการเล่นเกม และ 4) ขั้นการอภิปรายและสรุปหลังการเล่นเกม

1.2 หากมีข้อจำกัดหรือข้อกังวลในเรื่องของเวลา ครูผู้สอนอาจทำเป็นสื่อวีดิทัศน์แนะนำวิธีการเล่นเกมคร่าว ๆ ประมาณ 4 - 5 นาที ส่งให้นักเรียนศึกษามาล่วงหน้าก่อน และจำนวนผู้เล่นส่งผลต่อเวลาในการเล่นด้วยเช่นกัน หากผู้เล่นมีจำนวนมากจะต้องใช้เวลาในการเล่นต่อรอบค่อนข้างนาน อาจส่งผลต่อการทำกิจกรรมในขั้นตอนถัดไป

1.3 การเล่นเกมนี้ในแต่ละรอบหากครูผู้สอนต้องการเน้นคำถามในการวัดคำถามด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษสามารถหยิบการ์ดคำถามอีก 2 ด้านออกจากเกมในสัดส่วนที่ลดลง เพื่อเพิ่มโอกาสในการหยิบการ์ด คำถามในด้านที่ครูผู้สอนต้องการจะเน้นให้นักเรียนตอบคำถามมากขึ้น

1.4 การพัฒนาบอร์ดเกมนี้มีเป้าหมายใช้เป็นสื่อกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกชั้นเรียน ซึ่งหากนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูอาจเป็นผู้นำเกมเอง เพื่อควบคุมกิจกรรมการเรียนการสอนให้อยู่ในความเรียบร้อยและเป็นไปตามแผนที่วางไว้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) แบบ Pretest Posttest Control Group Design โดยศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เพื่อศึกษาความแตกต่างของประสิทธิภาพของบอร์ดเกมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรพัฒนาบอร์ดเกมที่ใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นให้น้อยลง จะได้ช่วยลดเวลาในการจัดเตรียมอุปกรณ์และการเก็บรักษา อีกทั้งช่วยประหยัดทรัพยากรในการผลิตอีกด้วย

2.3 ควรพัฒนาบอร์ดเกมให้มีเนื้อหาตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ในสาระอื่น ๆ เช่น สาระการอ่าน สาระการฟัง การดู และการพูด สาระหลักการใช้ภาษา ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล. (2560). จะสอนวรรณคดีอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์. วารสาร มจรสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(4), 203-213.
- จำรัส จันทะ. (2562). การออกแบบบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่อง อาชีพ (JOBS) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิทยาการการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐิติพล ขำประถม. (ม.ป.ป.). บอร์ดเกมธุรกิจแนวใหม่ที่กำลังเติบโต. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2556 จาก <https://www.komchadluek.net/detail/20150414/204681.html?fbclid=IwAR1dLA2JUPhp30F9h2M0k5aO7PLotUDZEZ8nNQkDweExYoG-SYnZ6fkk95A>
- ณิรมรรักษ์ ชูชัยมงคล. (2557). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทศนา แคมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (เล่มที่ พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประพนธ์ เจียรกุล. (2535). ของเล่นและเกมในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ในเอกสารชุดฝึกอบรมหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ด้วยของเล่นและเกม. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประหยัด จีระวรพงศ์. (ม.ป.ป.). Games Based Learning: สื่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ของไทย. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2561 จาก nuybeam: <http://nuybeam.blogspot.com/2010/08/game-based-learning.html>
- ปริญญา ปันสุวรรณ. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์ 2 กับแบบปกติ. ในวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พร้อมเพื่อน จันทรนวล. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม KAHOOT เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้วรรณคดีไทย. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ไพจิตร สดวกการ. (2543). เรียนผูกเรียนแกะ: ภูมิปัญญาไทยที่สอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และการปฏิรูปการศึกษา.
- ไพฑูริย์ อนันต์ทเขต. (ม.ป.ป.). เรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับ Game-Based Learning. เรียกใช้เมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2563 จาก สถาบันการเรียนรู้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี: <https://celt.li.kmutt.ac.th/km/index.php/game-based-learning/>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ศรีณวิชญ์ พรหมสาขา ณ สกลนคร และคณะ. (2562). ออกแบบเกม ออกแบบสังคม. ปทุมธานี: โครงการออกแบบเกม ออกแบบสังคม. ใน คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีวิไล ดอกจันทร์. (2529). การสอนวรรณกรรมวรรณคดีไทย. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2559). การวิจัยและพัฒนาศึกษาไทย. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 8(2), 1-18.
- สกุล สุขศิริ. (2550). ผลสัมฤทธิ์ของสื่อการเรียนรู้แบบ Game Based Learning The Study of Effectiveness of Game Based Learning Approach. ใน สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลและองค์การ คณะพัฒนาศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สาขาวิชา ปรทิพย์ ศิริสมบุรณ์เวช ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (2547). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อ

เสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองต่อวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจและ
การคิดไตร่ตรองของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ .
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.Elizabeth N.
Treher.(2011). Learning with Board Games Tools for Learning and
Retention.Retrievedfrom[https://www.thelearningkey.com/
pdf/Board_Games_TLKWhite Paper_May16_2011.pdf](https://www.thelearningkey.com/pdf/Board_Games_TLKWhite_Paper_May16_2011.pdf)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุรินทร์
จังหวัดขอนแก่น*

THE PARTICIPATION OF THE PEOPLE IN ANTI-CORRUPTION: THUNG
PONG SUB - DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
UBONRATTANA DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE

อภิชาติ เหมือไรสง

Aphichit Mueaithaisong

อมลวรรณ เขตปัญญา

Amolwan Khetpanya

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand.

Email: chit2u@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 372 คน ซึ่งได้มาจากการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ นำมาวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 372 คน เป็นเพศหญิง 197 คน ร้อยละ 53.00 เพศชาย 175 คน ร้อยละ 47.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 41 – 60 ปี ร้อยละ 37.90 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 67.20 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการปลูกจิตสำนึกในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการวางแผนและการดำเนินการที่เหมาะสม ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน และด้านการติดตามผลและประเมินผลกิจกรรม 3) มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรสำรวจความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในประเมินโครงการต่าง ๆ ให้มีไฟฟ้าเพื่อการเกษตร ควรมีการอบรมประชาชนเพื่อป้องกันการทุจริต ควรให้มีหน่วยงานชลประทานให้เพิ่มจากเดิมเพื่อให้ความสะดวกกับประชาชนทุกครัวเรือน ควรสำรวจความคิดเห็นตัวแทนประชาชนบางส่วนและสรุปแนวทางการตัดสินใจ ควรรายงานผลโครงการตามระยะเวลาและ

---

* Received 3 November 2020; Revised 15 December 2020; Accepted 7 January 2021

รายงานต่อเนื่อง ควรจัดให้คนในชุมชนเสนอแนวทางพัฒนาและจัดแผนร่วมกิจกรรม และควรจัดให้มีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อส่วนร่วมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การป้องกันการทุจริต

Abstract

The objective of this research was to study 1) the public participation and 2) the people's suggestions. The research instrument used for data collection was the questionnaire. The samples were 372 people living in Thung Pong Subdistrict Administration Organization area. The collected data was analyzed SPSS program. The statistics used for analysis were percentage, mean, and standard deviation. The results revealed that 1) there were 372 respondents including 197 females, 53%, and 175 males, 47%. Most of respondents were, 37.90%, average age between 41-60 years old with, 67.20%, primary education level. 2) the public participation in preventing the corruption of Thung Pong Subdistrict Administration Organization, Ubonrat District, Khon Kaen Province was overall at a high level ($\bar{x}$ = 3.90). Considering each aspect ordered from the highest to the least, they were the participation of consciousness raise in the community, the participation of decision, plan and appropriate operation, the participation of the community activities and the participation of activity monitor and evaluation. 3) There are people's suggestions that Thung Pong SAO should ask people for their opinions about agricultural electricity provision. People should be trained to prevent corruption. Thung Pong SOA should increase irrigation canals to facilitate every family. Thung Pong SAO should ask the representatives of people for their opinions and conclude with the principles of decision-making. Thung Pong SAO should report the results periodically and continuously. The people in the community should be asked to present the development guidelines and activity plans. And Thug Pong SAO should constantly promote community service activities in order to raise people's consciousness.

Keywords: Public articipation, Prevention of corruption

บทนำ

การทุจริตคอร์รัปชันสำหรับประเทศไทยถือเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานาน ผังรากลึกเกิดขึ้นในทุกวงการ ทั้งการเมือง ราชการ เอกชน ฯลฯ แม้การคอร์รัปชัน จะเกี่ยวข้องกับการทำผิดศีลธรรม และความถูกต้องรวมทั้งเรื่องของกฎหมายหรือกฎระเบียบ แต่คำกล่าวที่ว่า ใคร ๆ ก็ทำกัน ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญของความเป็นปกติธรรมดา ที่ได้กลายเป็นวิถีที่ทุกคนรับรู้และคุ้นเคย ที่หลายคนแม้จะไม่ชอบแต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้หรือเมื่ออยู่หรือทำงานไปนาน ๆ เห็นคนอื่นทำจนกลายเป็นเรื่องปกติก็ทำบ้างโดยไม่สามารถต่อต้านได้ เพราะสังคมในที่ทำงานกล่อมเกล่าให้เป็นหรือให้ยอมรับ การคอร์รัปชันในประเทศไทยปรากฏในทุกภาคส่วนทั้งในระบบราชการและองค์กรปกครอง (วิทยากร เชียงกูล, 2557)

สภาพปัญหาการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจากปัญหาด้านงบประมาณ การทำบัญชี หรือการจัดซื้อจัดจ้างและการเงินการคลัง เพราะมีช่องว่างการบริหารด้านการคลัง การละเลยไม่ปฏิบัติหรือไม่ทำตามระเบียบฯ และอ้างว่าไม่ทราบเกี่ยวกับเรื่องที่มีการจัดทำ เกิดจากตัวบุคคลโดยผู้บริหารท้องถิ่นและพนักงานท้องถิ่นบางส่วนได้ใช้ตำแหน่งของตนแสวงหาประโยชน์ เช่น การเก็บรายได้แล้วไม่ส่งคลัง หรือมีการแก้ไขหลักฐานการเงิน การจ่ายเงินโดยไม่มีหลักฐาน เกิดจากขาดการประชาสัมพันธ์ซึ่งหมายถึงการขาดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร หรือการใช้ช่องทางชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับกิจการในการบริหารงาน เกิดการขาดความรู้ความเข้าใจและขาดคุณธรรมจริยธรรม มีพนักงานท้องถิ่นที่บรรจุเข้ารับราชการโดยมีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับ ปวช. ขึ้นไปและผ่านการนิเทศงานมาน้อยหรือไม่มีความรู้เฉพาะด้านดีพอ เกิดจากช่องว่างของระเบียบและกฎหมายซึ่งเกิดจากช่องว่างกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ยังไม่มี ความชัดเจนและมีความรัดกุมเพียงพอ เกิดจากการตรวจสอบและขาดความหลากหลายในการตรวจสอบจากภาคส่วนต่าง ๆ นอกจากนี้ปัญหาคือส่วนหนึ่งของการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจหมายถึงความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างนักการเมืองทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่นกลุ่มผลประโยชน์และนักการเมืองระดับท้องถิ่นกับข้าราชการ กลุ่มบุคคลเหล่านี้ยังมีความเข้มแข็งมากกว่าพลังในการตรวจสอบ (โกวิท พวงงาม, 2559)

นอกจากนี้ปัญหาคือส่วนหนึ่งของการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างนักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นกลุ่มผลประโยชน์และนักการเมืองระดับท้องถิ่นกับข้าราชการ กลุ่มบุคคลเหล่านี้ยังมีความเข้มแข็งมากกว่าพลังในการตรวจสอบของภาคประชาชนและภาคประชาสังคม ดังนั้นสิ่งที่ต้องส่งเสริมก็คือ การทำให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งเพื่อคานอำนาจอิทธิพลเพื่อเฝ้าระวังการทุจริตคอร์รัปชันได้ (โกวิท พวงงาม, 2560)

จากเหตุผลข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุรบือ จังหวัดขอนแก่น ว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว มีส่วนร่วมในการต่อการ

ทุจริต การยับยั้งป้องกันการทุจริตในเขตพื้นที่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำความรู้ในข้อสรุปที่ได้ในงานวิจัยนี้ไปสู่การแก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตต่อไปในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น
- 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต และข้อเสนอแนะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 5,314 คน (ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง, 2562)

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) จากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 5,314 คน หาขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 372 คน

หลังจากได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 372 คน คณะผู้วิจัยได้นำมาจัดสัดส่วนตามประชากรในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ประชาชนทั้ง 10 หมู่บ้าน ดังนี้ บ้านโนนสะอาด จำนวน 25 คน บ้านจระเข้สงเคราะห์ จำนวน 14 คน บ้านโนนอินทร์แปลง จำนวน 21 คน บ้านทรัพย์สมบูรณ์ จำนวน 25 คน บ้านหนองผือ จำนวน 49 คน บ้านห้วยยาง จำนวน 48 คน บ้านทุ่งโป่ง (หมู่ที่ 7) จำนวน 39 คน บ้านห้วยยาง จำนวน 62 คน บ้านแหลมทอง จำนวน 51 คน และบ้านทุ่งโป่ง (หมู่ที่ 10) จำนวน 39 คน รวมทั้งหมด 372 คน

จากนั้นคณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยแจกแบบสอบถามแก่ประชาชนที่พบในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง แบบบังเอิญจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ของแต่ละหมู่บ้าน

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบผสมผสานระหว่างแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) กับแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งการสร้างเครื่องมือได้ประยุกต์ใช้หลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือของลิเคิร์ท (Likert) และค่าแสงทะลั่งสี่ (2546; อ้างถึงใน วรเทพ เวียงแก และคณะ, 2559) แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 4 ข้อ ประกอบไปด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนและการดำเนินการที่เหมาะสม 2) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 3) ด้านการติดตามผลและประเมินผลกิจกรรม 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการปลูกจิตสำนึกในชุมชน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open - Ended Question) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินงานโดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตรวจสอบเอกสาร หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ 2) ประมวลความรู้ที่ศึกษาเป็นแนวความคิด กำหนดขอบเขตและกำหนดเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษา 3) สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยสร้างเครื่องมือลักษณะตรวจสอบรายการและประเมิน 5 ระดับ สอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น และข้อเสนอแนะ 4) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว นำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข 5) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงและครอบคลุมเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม แล้วนำผลการวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruency) และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ข้อนั้นใช้ได้ 6) นำแบบสอบถามและคำถามปลายเปิดไปทดลองใช้ (Try - Out) กับกลุ่มประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่า

ความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา คือ (Coefficient Alpha) ของครอนบาค ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค = 0.94 7) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และหาความเชื่อมั่นแล้วนำไปใช้กับกลุ่มประชากรจริง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุหลรัมย์ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 372 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ มีดังนี้ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในเครื่องมือที่ได้รับคืนมา 2) นับแบบสอบถามตามข้อ 1 และตรวจให้คะแนนแต่ละฉบับเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) นำผลการแจกแจงนับและคะแนนมาหาค่าทางสถิติ ดังนี้ 3.1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์หาจำนวน และค่าร้อยละ (Percentage) 3.2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุหลรัมย์ จังหวัดขอนแก่น วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุหลรัมย์ จังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มตัวอย่าง 372 คน แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 372 คน เป็นเพศหญิง 197 คน ร้อยละ 53.00 เพศชาย 175 คน ร้อยละ 47.00 มีอายุประชาชน อายุ 41 – 60 ปี ร้อยละ 37.90 อายุมากกว่า 61 ปี ร้อยละ 36.80 อายุ 21 – 40 ปี ร้อยละ 18.30 และอายุต่ำกว่า 21 ปี ร้อยละ 7.00 มีประถมศึกษา ร้อยละ 67.20 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 8.60 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 7.80 อนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 7.80 ปริญญาตรี ร้อยละ 6.20 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 2.40

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุหลรัมย์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุหลรัมย์

ที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการวางแผนและการดำเนินการที่เหมาะสม	3.82	0.65	มาก
2	ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ	3.86	0.67	มาก

3	ด้านการติดตามผลและประเมินผลกิจกรรม	3.72	0.68	มาก
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน	3.80	0.65	มาก
5	ด้านการมีส่วนร่วมในการปลูกจิตสำนึกในชุมชน	4.28	0.56	มากที่สุด
รวม		3.90	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริต ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุหลordia จังหวัดขอนแก่น ทุกด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.90 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปลูกจิตสำนึกในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการวางแผนและการดำเนินการที่เหมาะสม และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน ด้านการติดตามผลและประเมินผลกิจกรรม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุหลordia จังหวัดขอนแก่น ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง ควรสำรวจความคิดเห็นและร่วมประเมินโครงการต่าง ๆ ให้มีไฟฟ้าเพื่อการเกษตร ควรมีการอบรมประชาชนเพื่อป้องกันการทุจริต ควรให้มีท่อน้ำคลองชลประทานให้เพิ่มจากเดิมเพื่อให้ความสะดวกกับประชาชนทุกครัวเรือน ควรสำรวจความคิดเห็นตัวแทนประชาชนบางส่วนและสรุปแนวทางการตัดสินใจ ควรรายงานผลตามระยะเวลา และรายงานต่อเนื่อง ควรจัดให้คนในชุมชนเสนอแนวทางพัฒนา และจัดแผนร่วมกิจกรรม และควรจัดให้มีกิจกรรมทำประโยชน์เพื่อส่วนร่วมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุหลordia จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) คณะผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตและข้อเสนอแนะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุหลordia จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

ก. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุหลordia จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 372 คน เป็นเพศหญิง 197 คน ร้อยละ 53.00 เพศชาย 175 คน ร้อยละ 47.00 มีอายุประชาชน อายุ 41 – 60 ปี ร้อยละ 37.90 อายุมากกว่า 61 ปี ร้อยละ 36.80 อายุ 21 – 40 ปี ร้อยละ 18.30 และอายุต่ำกว่า 21 ปี ร้อยละ 7.00 มีประถมศึกษา ร้อยละ 67.20 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 8.60

มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 7.80 อนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 7.80 ปริญญาตรี ร้อยละ 6.20 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 2.40

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$)

2.1.1 ด้านการวางแผนและการดำเนินการที่เหมาะสม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.82$)

2.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.86$)

2.1.3 ด้านการติดตามผลและประเมินผลกิจกรรม อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.72$)

2.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.80$)

2.1.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการปลูกจิตสำนึกในชุมชน อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.28$)

ข. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น

1. ด้านการวางแผนและการดำเนินการที่เหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.82 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น มีส่วนร่วมสนับสนุนแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของตำบลในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กฤษฎาภรณ์ ยุงทอง (2555) พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนาจัว อำเภอมืองเพชรบูรณ์ จังหวัด เพชรบูรณ์ในด้าน การมีส่วนร่วมพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.86 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาพัฒนาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายหรือแผนงาน มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการใน ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ พรณิลัย นิติโรจน (2557) กล่าวถึง ปัญหาและข้อจำกัดของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ ยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากระบบยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบกับประชาชนเองยังขาดความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

3. ด้านการติดตามผลและประเมินผลกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.72 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุตรรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ได้มีโอกาสเข้าร่วมควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาของตำบล ได้มีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้ทรัพยากรของตำบล ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1980 อ้างถึงใน อติสรณ์ชัดสีใส,

2551) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผล ประชาชนจะไม่ได้มีส่วนร่วมมากนัก ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และในบางกรณีแม้แต่ เจ้าหน้าที่ของ ภาครัฐเองก็ยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว และอีกหนึ่งเหตุผลที่สำคัญ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุรินทร์ จังหวัดขอนแก่น ได้มีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมเพื่อดำเนินงานตาม โครงการต่าง ๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญพัฒน์ กิจพลฤกษ์ และคณะ (2557) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหาภูมิ ราชนิเวศน์ วิทยาเขตอีสาน: ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ (คฤหัสถ์) ผลการวิจัยสรุป อยู่ในระดับปานกลางที่

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการปลูกจิตสำนึกในชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.28 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุรินทร์ จังหวัดขอนแก่น ได้มีส่วนร่วมในการปลูกจิตสำนึกในการป้องกันการทุจริต ภายใน เขตตำบล ได้มีส่วนร่วมในปลูกฝังความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ที่ตำบลได้จัดทำ ขึ้น ได้มีส่วนร่วมในการเข้าอบรมโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ จุฑาธิป เปี่ยมประถม (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่องจริยธรรมของนักเรียน ประถมศึกษาตามความคิดเห็น ของครู และผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ระดับจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน ประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตาม ความคิดเห็นของครูผู้สอน ของครูและผู้ปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุรินทร์ จังหวัดขอนแก่น โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องนโยบาย โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ผ่านช่องทาง รับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การอบรม การจัดสัมมนา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ประชาชนมีข้อเสนอแนะให้องค์การบริหาร ส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุรินทร์ จังหวัดขอนแก่น ดำเนินการ ดังนี้คือ ควรสำรวจความ คิดเห็นและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในประเมินโครงการต่าง ๆ ควรจัดให้มีบริการ

สาธารณะที่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และปลูกฝังจิตสำนึกการป้องกันการทุจริตแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตของ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโป่ง อำเภอบุรบือ จังหวัดขอนแก่น

2.2 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตของประชาชนในเขตตำบลอื่น ๆ เพื่อที่จะได้ทำการเปรียบเทียบ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎาภรณ์ ยุงทอง. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลนาจั่ว อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- โกวิท พวงงาม. (2559). สภาพปัญหาการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.anticorruption.in.th/2016>
- จุฑาธิป เปี่ยมประถม. (2555). จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของ ครูและผู้ปกครอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปางป๋อ จังหวัดพะเยา. ใน ปริญญาพนธ์หลักสูตรการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธัญญาพัฒน์ กิจพฤกษ์ และคณะ. (2557). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตอีสาน : กรณีศึกษาเฉพาะนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ (คหุสส). ใน รายงานวิจัยปริญารัฐศาสตรบัณฑิต สาขา รัฐศาสตรการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตอีสาน.
- พรณิลา นิตโรจน์. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพฯ : ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองเขตวังทองหลาง. ใน วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายและการจัดการ) คณะนิติศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วราเทพ เวียงแก้ว และคณะ. (2559). คู่มือการทำวิจัย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2559. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตอีสาน.
- วิทยากร เขียวกุล. (2557). นโยบายรัฐบาลด้านเศรษฐกิจ : การขับเคลื่อนของผลประโยชน์ทางธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

อดิสรณ์ ชัดสีใส. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นใน
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. ใน การศึกษาอิสระ. รัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Y. Taro (1997). Statistic: An Introductory Analysis. New York: Harper & row.

สังคมไร้เงินสด ตัวแบบและแนวทาง*

CASHLESS SOCIETY : MODEL AND GUIDELINES

ปรัชญ์ ตรีจาทูรันต์

Prach treejaturun

ปรีชญาน์ นักพ่อน

Preechaya Nakfon

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University Thailand.

Email: Prach.tre@gmail.com

บทคัดย่อ

สังคมไร้เงินสด เป็นแนวคิดสังคมเศรษฐกิจที่ลดการใช้เงินสด แล้วหันไปใช้การทำธุรกรรมผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์แทนเพื่อลดต้นทุนการเงินและลดการต่อต้านการฟอกเงิน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การสร้างสังคมไร้เงินสดในประเทศไทย ผ่านแนวคิดสังคมไร้เงินสดใน 4 ด้านประกอบด้วย การลดการใช้เงินสด การสร้างระบบการเงินที่ทั่วถึงทุกกลุ่มคน ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว และการทำธุรกรรมแบบเรียลไทม์ สะท้อนผ่านทางการดำเนินนโยบายตาม แผนยุทธศาสตร์ National e-Payment ทั้ง 5 โครงการ การพัฒนาระบบการชำระเงินแบบ Any ID หรือ PromptPay การขยายการใช้บัตรและจุดรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ โครงการ e-Payment ภาครัฐ และการให้ความรู้และส่งเสริมการใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ว่าเกิดผลตามตัวแบบทางทฤษฎีและตัวอย่างในต่างประเทศอย่างไร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาตามทฤษฎีโครงการ ว่าการออกแบบโครงการสร้างสร้างตัวแทรกแซง ที่นำไปสู่ตัวกำหนดที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ ตามหลักแนวคิดสังคมไร้เงินสดผลการวิจัยพบว่า มีการสร้างตัวแทรกแซง ทั้งสิ้น 13 ตัว ที่เชื่อมต่อกับตัวกำหนดตามแนวคิดพื้นฐานในการสร้างสังคมไร้เงินสด 5 ตัว จากทั้งหมด 7 ตัวด้วยกัน ซึ่งยังต้องมีการพัฒนานโยบายต่อไป

คำสำคัญ : สังคมไร้เงินสด, ทฤษฎีโครงการ, พัฒนานโยบาย

---

* Received 6 November 2020; Revised 14 December 2020; Accepted 8 January 2021

Abstract

Cashless society It is a social-economic concept that reduces the use of cash. and turn to using electronic transactions instead to reduce financial costs and reduce anti-money laundering. The objective of this thesis were to study the concept and design of strategy to create cashless society in Thailand by studying through the concept of a cashless society in 4 areas as follows phasing out paper currency , universal financial inclusion , privacy and security and real-time clearing. Reflection through Strategic Plan of the National e-Payment 5 projects Any ID , Expand the usage of Electronic card, Electronic tax system, Government E-payment and public relations to provide knowledge about E-payment. how the results are consistent with theoretical models and examples in foreign countries. This study was qualitative research with program theory that design of the project creates the intervention Leading to the determinants that need to be changed according to the concept of a cashless society. The results of this study showed total of 13 interventors of the National e-Payment Strategic Plan connected to 5 of the 7 fundamental determinants of a cashless society. which still needs to be developed for further policies.

Keywords : Cashless society, Program theory, Policy development

บทนำ

สังคมไร้เงินสด (cashless society) เป็นแนวคิดสังคมเศรษฐกิจที่ลดการใช้เงินสด (cash) แล้วหันไปใช้การทำธุรกรรมผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Payment) แทน ซึ่งนักการธนาคารมองว่า ความสำคัญของเงินสดในอนาคตจะลดน้อยลง และจะถูกแทนที่โดยการใช้ระบบคอมพิวเตอร์และโทรคมนาคมในการทำธุรกรรมแทน อันเนื่องมาจากภาระด้านเอกสารธุรกรรมเงินสด และเช็คเงินสดที่เพิ่มขึ้นตามการเติบโตของเศรษฐกิจ การจัดการบริหารเงินสดซึ่งมีค่าใช้จ่ายแฝงอยู่เช่น การผลิต การจัดเก็บรักษา การดูแลความปลอดภัย การขนส่ง และความเสี่ยงต่อการสูญหาย เป็นเหตุให้ต้นทุนของธนาคารเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น ในอังกฤษการใช้เงินสดได้ก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมประมาณ 0.75% ของ GDP และในเบลเยียมที่ 0.65% ในประเทศไทยตามการประมาณการของสมาคมธนาคารไทย เมื่อรวมกับภาระการผลิตธนบัตร เหรียญกษาปณ์เข้าหมุนเวียนในตลาด เป็นค่าใช้จ่ายรวมถึงกว่า 1 แสนล้านบาทต่อปี (คิดเป็นประมาณ 0.69%) อีกส่วนสำคัญที่ดึงดูดให้กระแสโลกที่หันมาพัฒนาการลดการใช้เงินสดลง เนื่องจากต้องการพัฒนาระบบตรวจสอบเส้นทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากประโยชน์ในการการอุดช่องว่างการเก็บภาษีแล้ว ยังเป็นส่วนสำคัญของ

นโยบายต่อต้านการฟอกเงิน การทุจริต ปัญหาเสพติด การก่อการร้าย และธุรกิจใต้ดิน ซึ่งกิจกรรมผิดกฎหมายเหล่านี้มักใช้เงินสดในการขับเคลื่อนเพื่อเลี่ยงการตรวจสอบ ตามการประมาณการของรายงาน Harvard Business Review มูลค่าของภาษีที่มีการหลีกเลี่ยงจากการใช้เงินสดในประเทศกำลังพัฒนาอาจสูงถึง 30% ถึง 44% ของ GDP (Rogoff, 2016) ซึ่งในบริบทของประเทศไทย แม้จะมีการกวาดล้างการทำธุรกรรมต่าง ๆ มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนสามารถหลุดแบล็กลิสต์ประเทศเสี่ยงฟอกเงินได้ในปี 2560 แต่ยอดธุรกรรมเสี่ยงกฎหมายและเงินใต้ดินยังอยู่ในระดับที่สูง งานวิจัยของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่า เศรษฐกิจนอกระบบของไทย ปี 2561 มีการปรับตัวลดลงเพียงเล็กน้อย

ทั้งนี้ในส่วนประเทศไทยมีแนวคิดจะเข้าสู่สังคมไร้เงินสดเช่นกัน จากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้จ่ายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น โดยเริ่มในช่วงที่มีการประกาศโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลประเทศไทยยุค 4.0 และนำไปสู่ แผนยุทธศาสตร์ National e-Payment 5 โครงการ คือ 1. โครงการพัฒนาระบบการชำระเงินแบบ Any ID หรือ Prompt Pay 2. โครงการขยายการใช้บัตรและจุดรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ 3. โครงการระบบภาษีและเอกสารธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ 4. โครงการ e-Payment ภาครัฐ ที่เป็นช่องทางการจ่ายสวัสดิการภาครัฐแก่ประชาชน และ 5. โครงการการให้ความรู้และส่งเสริมการใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงในหลายภาคส่วนและเงื่อนไขด้านเวลาที่หลายประเทศทั่วโลกต่างผลักดันแนวคิดสังคมไร้เงินสดนี้อย่างรวดเร็ว แต่มีสัมฤทธิ์ผลแตกต่างกัน เช่นในญี่ปุ่น และเยอรมันมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและเทคโนโลยี แต่กลับเข้าถึงสังคมไร้เงินสดได้ช้ากว่าประเทศอื่นที่มีปัจจัยพื้นฐานในระดับใกล้เคียงกัน ไปจนถึงผลกระทบด้านต่าง ๆ เช่น ในอินเดีย มีการยกเลิกธนบัตรเพื่อเรียกคืนธนบัตรเก่ากลับเข้าระบบธนาคาร หรือ Demonetization ซึ่งทำให้เงินสดหมุนเวียนในระบบไม่เพียงพอจน GDP ปรับลดลงกว่าที่คาดการณ์ไว้ จึงจะเห็นได้ว่าสังคมไร้เงินสด เป็นการสร้างสังคม (Society) ซึ่งประกอบด้วยลักษณะแวดล้อมและเงื่อนไขเฉพาะหลายประการ มากกว่าการดูที่ตัวชี้วัด เช่น การใช้ E-payment หรือ การมีอัตราส่วนเครื่องชำระเงินสูง เพียงไม่กี่ตัว ดังนั้นการนำแนวคิดสังคมไร้เงินสดมาใช้ในประเทศไทย จึงควรศึกษาความชัดเจนในการนำแนวคิดมาสร้างเป็นนโยบายและนำไปปฏิบัติ ว่ามีจุดเหมือนหรือแตกต่าง จากบริบทแวดล้อมพลวัตในการเคลื่อนที่เข้าสู่สังคมไร้เงินสดทางทฤษฎี หรือ cashless society model และตามตัวแบบที่เกิดในต่างประเทศอย่างไรบ้าง ดังนั้นจึงสมควรประเมินแนวคิดและการออกแบบนโยบาย หรือทฤษฎีพื้นฐานของนโยบาย (program theory) เพื่อวิเคราะห์การออกแบบนโยบายว่าสอดคล้องตามทฤษฎีพื้นฐานและมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาหรือไม่

โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะประเมินทฤษฎีพื้นฐานของแผน National E payment ที่นำไปสู่สังคมไร้เงินสดในประเทศไทย โดยสนใจที่จะศึกษาทั้งในด้าน

ทางทฤษฎีการเกิดสังคมไร้เงินสด พัฒนาการของสังคมไร้เงินสดในต่างประเทศ และการนำนโยบายสังคมไร้เงินสดมาปรับใช้ในประเทศไทยผ่านทางแผนยุทธศาสตร์ National e-Payment ของรัฐบาลรวมทั้งพิจารณาถึงความเหมาะสมของนโยบายดังกล่าวว่าสามารถทำให้เกิดสังคมไร้เงินสดขึ้นในประเทศไทยหรือไม่ โดยวิเคราะห์หลักการประเมินตามทฤษฎีโครงการ (Assessment of Program Theory) เพื่อพยายามอธิบายการออกแบบโครงการ หาตัวแทรกแซง และคาดการณ์ผลลัพธ์ตามทฤษฎีที่คาดหวังไว้ โดยคาดหวังว่า จะสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และใช้ประโยชน์ในการสร้างนโยบายไประดับขั้นต่อไป อันจะนำไปสู่การสร้างเป็นต้นแบบหนึ่งในการพัฒนาประเทศสู่สังคมไร้เงินสด (cashless society) ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบแนวทางการสร้างสังคมไร้เงินสด
2. เพื่อประเมินแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบแผนยุทธศาสตร์ Nation E-payment เพื่อสร้างสังคมไร้เงินสดในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยแนวคิดสังคมไร้เงินสดทั้งในไทยและในต่างประเทศ ใช้เครื่องมือ การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสาร (Documentary Analysis) จากเอกสาร เอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ วารสาร บทความ ข่าว งานวิจัย คู่มือการทำงาน วารสารวิชาการ บันทึกการสัมมนา จากสถานศึกษาวิจัย หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานราชการต่าง ๆ มาวิเคราะห์ถึงลักษณะของสังคมไร้เงินสด เปรียบเทียบกับการทำงานแผนยุทธศาสตร์ National E-payment เพื่อพิจารณารูปแบบของนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบแนวทางการสร้างสังคมไร้เงินสด

สังคมไร้เงินสด เป็นการสร้างสังคม (Society) ซึ่งประกอบด้วยลักษณะแวดล้อมและเงื่อนไขเฉพาะหลายประการ ประเทศที่เป็นผู้นำด้านสังคมไร้เงินสด ต่างมีนโยบายหลายด้าน มีการแก้กฎระเบียบเพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงในสภาพสังคม ส่งเสริมเทคโนโลยีต่างๆเพื่อรักษาสถานะผู้นำ ทั้งการสร้างระบบสถาบันการเงิน ระบบพาณิชย์ การพัฒนากฎหมาย ไปจนถึงค่านิยมของประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นสังคมไร้เงินสดที่ยั่งยืน จึงต้องศึกษาการพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับสังคมไร้เงินสดจากหลายงานวิจัย

เช่น Kenneth s. Rogoff (2559) ได้สรุปขั้นตอนในการเข้าสู่สังคมไร้เงินสดไว้โดยต้องมีลักษณะ 4 ประการ ดังนี้

1. การลดการใช้เงินสด สกิลเงินกระดาษทั้งหมดจะค่อยๆหมดไป เริ่มต้นด้วยธนบัตรที่มีมูลค่าสูง และลดหน่วยย่อยของเงินลง ในระยะสุดท้ายธนบัตรใบเล็กๆ จะถูกแทนที่ด้วยเหรียญที่มีน้ำหนักมากกว่าและตรวจจับได้ง่ายกว่ามาก

2. การสร้างระบบการเงินที่ทั่วถึง ทุกกลุ่มคน รัฐบาลต้องให้ทางเลือกแก่ประชาชนทุกคนในการเข้าถึงบัญชีเดบิตการ์ด / สมาร์ทโฟนฟรี รวมทั้งฟังก์ชันพื้นฐานไม่ว่าจะผ่านธนาคารหรือผ่านทางรัฐบาล ซึ่งสามารถเริ่มดำเนินการได้อย่างมีนัยสำคัญโดยการที่รัฐบาลเป็นตัวเริ่มต้นใช้การทำธุรกรรมออนไลน์จากรัฐในทุกหน่วยงาน

3. ความเป็นส่วนตัว ใช้กรอบการกำกับดูแลและกฎหมาย เพื่อดูแลการเข้าถึงข้อมูลสำคัญของผู้ใช้งาน แต่ยังคงอยู่ในขอบข่ายการเฝ้าระวังการโอนเงินจำนวนมากซึ่งอาจเป็นธุรกรรมผิดกฎหมาย

4. การทำธุรกรรมแบบเรียลไทม์ รัฐบาลต้องช่วยอำนวยความสะดวกในการพัฒนาจุดเชื่อมต่อของโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินเพื่อให้เกิดการหักบัญชีแบบเรียลไทม์ สำหรับการทำธุรกรรมส่วนใหญ่

Aridsson (2014) ได้ศึกษา การเปลี่ยนแปลงของสวีเดนในการเข้าสู่สังคมไร้เงินสดเป็นประเทศแรกของโลก ซึ่งทำให้ภาคการธนาคารของสวีเดนต้องปรับตัวหลายอย่าง เช่น การออกผลิตภัณฑ์เพื่อจูงใจคนในสังคมให้เข้าถึงระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ว่าต้นทุนการชำระเงินต่ำกว่าเงินสดอย่างมีนัยยะสำคัญ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับต้นทุนและประโยชน์ของสังคมไร้เงินสด การพัฒนาโซลูชันเทคโนโลยีการชำระเงินใหม่ๆในพื้นที่ที่ไม่มีอินเทอร์เน็ต ไปจนถึงปรากฏการณ์ใหม่ในสังคมที่ต้องปรับให้เกิดความเข้าใจถึงการทำงานของระบบธนาคารเมื่อเป็น “ธนาคารไร้เงินสด” ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาแทรกซ้อนที่มาพร้อมสังคมไร้เงินสด ความเปลี่ยนแปลงของธนาคารในระบบดิจิทัลต่อแนวทางการแข่งขันใหม่ๆ การปรับตัวมาเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ รัฐบาลของแต่ละประเทศในเขตยูโรและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนยุโรป ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อการปรับตัว ไปจนถึงบทบาทหลักของรัฐบาลและ ธนาคารแห่งชาติสวีเดน หรือ Riksbank

ด้านงานวิจัยของ VISA Group (2017) ได้จำแนกนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมสังคมไร้เงินสดเป็นข้อต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ประกอบด้วย (1) กลุ่มแผนปฏิบัติการ/นโยบายเริ่มต้นเข้าสู่สังคมไร้เงินสด เช่น รัฐบาลสร้างช่องทางการชำระเงินดิจิทัลที่ปลอดภัยสำหรับทุกกลุ่ม เช่น ผู้ที่ไม่มีบัตรเครดิตธนาคารจำกัดมูลค่าของการทำธุรกรรมเงินสดให้ร้านค้า ผู้รับชำระเงินสามารถปฏิเสธเงินสดที่เกินเพดานได้ สร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เช่น ธุรกิจเอกชน สถาบันการศึกษา เพื่อเพิ่มช่องทางการใช้งานการชำระเงินแบบดิจิทัล สร้างการเชื่อมต่อที่เชื่อถือได้และปลอดภัย อำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมดิจิทัล

(2) กลุ่มแผนปฏิบัติการ/นโยบายเพื่อเข้าสู่สถานะผู้นำทางระบบการเงินดิจิทัล เช่น รัฐบาลส่งเสริมการยกเลิกการชำระเงินรูปแบบเก่า (physical payments) พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลออนไลน์ที่ปลอดภัยเพียงระบบเดียว ที่สามารถใช้เป็นศูนย์กลางสำหรับการชำระเงินทั้งหมดไปทั้งจ่ายและรับ จากรัฐบาล สนับสนุนมาตรฐานความเป็นส่วนตัวที่ดีที่สุด และ (3) กลุ่มแผนปฏิบัติการ/นโยบายที่ต้องดำเนินการควบคู่ เช่น พัฒนาหรือลดอุปสรรคทางกฎหมายสำหรับร้านค้าที่รับชำระเงินแบบดิจิทัล สนับสนุนเทคโนโลยีสร้างสรรค์ ที่สามารถรองรับและช่วยแก้ปัญหาการชำระเงินดิจิทัล และสนับสนุนให้เกิดหน่วยงานที่เป็นมืออาชีพในการคุ้มครองผู้บริโภค

ฤทธิชัย วานิชย์หานนท์ (2561) ได้สรุปปัจจัยผลักดันสำคัญในการทำให้ประเทศสวีเดนเข้าสู่ยุคของ Cashless Society เป็น 3 ปัจจัย ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านกฎหมาย (Legal) รัฐบาลได้ออกกฎหมายที่เข้มงวดเกี่ยวกับการใช้เงินสด
- 2) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology) พัฒนาการของช่องทางการทำธุรกรรมดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Application ต่างๆ บน Smartphone

และ 3) ปัจจัยทางด้านสังคม (Social) ท่ามกลางการผลักดันของรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐและการยอมรับของภาคธุรกิจ การเงินการธนาคารต่อกระแส Cashless Society

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะของสังคมไร้เงินสดตามแนวคิดต่างๆ

	Kenneth	Aridsson	VISA Group	ฤทธิชัย
การลดการใช้เงินสด	รัฐบาลลดธนบัตรที่มีมูลค่าสูง และลดหน่วยย่อยของเงินลง , อนุญาตให้ธนาคารเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเงินกระดาษ	จูงใจคน สร้างความเข้าใจ ยอมรับ การออกกฎหมายให้ร้านค้าสามารถไม่รับเงินสด	Adoption Readiness การเตรียมความพร้อมจากภาคส่วนหลัก รัฐบาลส่งเสริมการยกเลิกการชำระเงินรูปแบบเก่า	ด้านกฎหมาย รัฐบาลออกกฎหมายที่เข้มงวดเกี่ยวกับการใช้เงินสด ให้ร้านค้าสามารถปฏิเสธเงินสดได้
การสร้างระบบการเงินที่ทั่วถึงทุกกลุ่มคน	สร้างทางเลือกแก่ประชาชนทุกคนในการเข้าถึงบัญชีเดบิตการ์ด / สมาร์ทโฟนฟรี ในฟังก์ชันพื้นฐานไม่ว่าจะผ่านธนาคารหรือรัฐบาล	สร้างระบบ swis โดยความร่วมมือ 6 ธนาคารครอบคลุมทั้งประเทศ	Digital Payment usage การใช้การชำระเงินแบบดิจิทัล Unbanked Population ประชากรที่เข้าไม่ถึงการได้รับบริการจากธนาคาร	ด้านสังคม การผลักดันของรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐและการยอมรับของภาคธุรกิจ ให้คนในสังคมยอมรับทั่วถึง

	Kenneth	Arvidsson	VISA Group	ฤทธิ์ชัย
ความเป็น ส่วนตัว และ ความ ปลอดภัย	กำกับดูแลใช้และ กฎหมายเพื่อดูแลการ เข้าถึงข้อมูลสำคัญของ ประชาชน ,สร้างระบบ ธุรกรรมที่ปลอดภัย ประกันความเป็น ส่วนตัว		สนับสนุนมาตรฐาน ความเป็นส่วนตัวที่ ดีที่สุด, สนับสนุน ให้เกิดหน่วยงาน การเงินมืออาชีพ ด้านนวัตกรรมและ การคุ้มครอง ผู้บริโภค	
การทำธุรกรรม แบบเรียลไทม์	เร่งพัฒนาจุดเชื่อมต่อ ของโครงสร้างพื้นฐาน การชำระเงินเพื่อให้เกิด การหักบัญชีแบบ เรียลไทม์	นำเทคโนโลยีใหม่มา ใช้ให้ระบบชำระเงิน สะดวกยิ่งขึ้น พัฒนา ช่องทางออนไลน์	พัฒนาแพลตฟอร์ม ดิจิทัลออนไลน์ เพียงระบบเดียว ที่ สามารถใช้เป็น ศูนย์กลางสำหรับ การชำระเงิน ทั้งหมด	ด้านเทคโนโลยี พัฒนาการของ ช่องทางการทำ ธุรกรรมดิจิทัล ,สนับสนุนการ ทำการทำธุรกรรม แบบเรียลไทม์

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า แนวคิดหลักๆในการเข้าสู่สังคมไร้เงินสดจะแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การลดการใช้เงินสด ซึ่งยังแบ่งเป็นมาตรการจูงใจให้ประชาชนเห็นประโยชน์ เข้าถึงความสะดวก ปลอดภัย การประหยัดค่าใช้จ่ายบางส่วน ไปจนถึงมาตรการทางกฎหมายที่พยายามทำให้การใช้เงินกระดาษแบบเดิมมีความสะดวกลดลงหรือมีค่าใช้จ่ายที่มากขึ้น การสร้างระบบการเงินที่ทั่วถึงโดยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆและเครื่องมือใหม่ๆ ด้านความปลอดภัยที่ยังมีประเด็นน่าสนใจคือสมมติของการเข้าถึงข้อมูลของรัฐกับความเป็นส่วนตัวของประชาชน ไปจนถึงเรื่องความปลอดภัย ความมั่นคง และการทำธุรกรรมแบบเรียลไทม์ คือการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาระบบการชำระเงินที่ดียิ่งขึ้น

2. การประเมินแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบแผนยุทธศาสตร์ Nation E-payment เพื่อสร้างสังคมไร้เงินสดในประเทศไทย

ในงานชิ้นนี้จะวิเคราะห์แนวคิดหลักในการเข้าสู่สังคมไร้เงินสด ควบคู่ไปกับวิเคราะห์การออกแบบ แผนยุทธศาสตร์ National E-Payment ทั้ง 5 โครงการในประเทศไทยว่ามีนโยบายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ในส่วนหลักอย่างไร

1. การลดการใช้เงินสดจากต่างประเทศ สู่ประเทศไทย

การลดการใช้เงินสดในหลายประเทศดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ในบางประเทศที่รัฐบาลได้ออกกฎหมายที่เข้มงวดเกี่ยวกับการใช้เงินสดซึ่งมักส่งผลกระทบต่อธุรกิจและภาคเดาผลที่จะตามมาได้ยาก เช่น นโยบายการลดการใช้เงินสดในสวีเดนเริ่มต้นในปี ในปี 2010 รัฐบาลและธนาคารใหญ่ 6 แห่งในประเทศ ได้เริ่มดำเนินนโยบายเพื่อให้คนหันมาใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น เช่นการหาสิทธิประโยชน์จูงใจธุรกรรมลดการใช้เงินสด เช่น การโฆษณาจูงใจเรื่องความสะดวก ลดค่าใช้จ่ายแฝงของการใช้เงินสดจำพวกการเดินทางเพื่อ

ชำระเงิน การเก็บเงิน จูงใจเรื่องความปลอดภัย และการตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้เพื่อ ดูพฤติกรรมการใช้เงิน หรือเพื่อทำบัญชีค่าใช้จ่ายได้ง่าย ความพยายามดังกล่าวได้แรงหนุนเสริมจาก กลุ่มพนักงานธนาคารที่รณรงค์ให้ลดการใช้เงินสดเพื่อลดปัญหาการปล้นธนาคารที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในช่วงระหว่างปี 2000-2010 ไปจนถึงสภาพแรงงานคนขับรถโดยสารสาธารณะที่เห็นว่าการลดการใช้เงินสดจะช่วยเพิ่มความปลอดภัยให้กับพนักงานขับรถ

ในปี 2011 รัฐบาลได้ออกแอปพลิเคชันทางการที่ชื่อว่า Swish Payment เพื่อใช้เป็นสื่อหลักในการรับและจ่ายเงิน ทั้งจากรัฐ ธนาคาร และร้านค้าต่างๆที่ร่วมโครงการด้วย

ในปี 2012 มีรายงานว่าธนาคารต่างๆในสวีเดน มีการปรับตัวอย่างชัดเจน ธนาคารกว่า 900 สาขา จาก 1,600 สาขา ปรับระบบให้กลายเป็นธนาคารที่ไม่ใช้เงินสด ทั้งยังไม่รับเงินฝากในรูปแบบเงินสด ขณะเดียวกัน เริ่มมีการถอดตู้ ATM ในประเทศมากถึง 900 เครื่อง เนื่องจากความต้องการเงินสดลดลงมาก

โดยผลที่เกิดขึ้น ในสวีเดนตั้งแต่ปี 2007 เป็นต้นมา จากกฎหมายการลงทะเบียนเงินสด ความต้องการเงินสดในประเทศไม่ได้อิงกับภาวะเงินเฟ้อและการเจริญเติบโตของ GDP อีกต่อไป และค่อยๆลดลงเรื่อยๆจากการนำสังคมไร้เงินสดมาใช้ และเหลือเพียง 63 พันล้านโครน และ 55 พันล้านโครนในปี 2016 และ 2017 ตามลำดับ

การลดการใช้เงินสดในสวีเดน มีการยกเลิกธนบัตรที่มีมูลค่ามากที่สุดเป็นอันดับแรก คือธนบัตรมูลค่า 1000 โครน ลดลงกว่า 65% ภายใน 6 ปี ขณะที่ธนบัตรย่อยขนาด 200 โครน 100 โครนและต่ำกว่าไม่มีความเปลี่ยนแปลง

ในปี 2016 สวีเดน การยกเลิกธนบัตรแบบเก่า ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสวีเดน ธนาคารจำเป็นต้องตรวจสอบว่า ธนบัตรรุ่นเก่าที่นำมาแลกเอามาจากไหน ดังนั้นผู้ถือธนบัตรต้องอธิบายในใบคำขอ ให้ละเอียดมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

นอกจากนี้ ธนาคารแห่งชาติสวีเดน Riksbank ได้เพิ่มระเบียบการถอนธนบัตรและเหรียญ ทำให้ บริษัทหรือผู้ที่บริหารจัดการแลกเงินสด ไม่สามารถแลกธนบัตรที่ถูกประกาศเลิกใช้งาน กับทางธนาคารได้ เพื่อป้องกันการเป็นเครื่องมือของการฟอกเงิน และ ลดความยากลำบากในการพิสูจน์ว่าธนบัตรรุ่นเก่านั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากอาชญากรรมหรือกิจกรรมทางอาญา โดยมีค่าใช้จ่ายการแลกธนบัตร 100 โครนสวีเดน (sek) หรือราว 10 usd เมื่อได้รับคำขอ ธนาคารจะต้องใช้เวลาดำเนินการตรวจสอบอีก 3 ถึง 6 สัปดาห์ หลังจากนั้นระบบจะทำการโอนเงินไปยังบัญชีธนาคารที่ระบุไว้ในคำขอ (Sveriges Riksbank, 2018)

ในปลายปี 2559 รัฐบาลอินเดียได้ยกเลิกธนบัตร 500 รูปีและ 1,000 รูปี ซึ่งคิดเป็น 86% ของเงินสดทั้งหมดที่มีการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจอินเดีย โดยให้ธนบัตรรุ่นเก่าที่ยังอยู่สามารถนำไปแลกเงินรุ่นใหม่และฝากเข้าบัญชีธนาคารได้ โดยรัฐบาลอินเดียได้ออกมาตรการรองรับ เช่น ให้แลกเงินได้แต่ไม่เกิน 4,500 รูปีต่อคนต่อวัน ให้ฝากเงินเข้าธนาคารได้แต่ถอนออกได้ไม่เกิน 20,000 รูปีต่อคนต่อสัปดาห์

2. การเพิ่มข้อจำกัดการใช้เงินสด เป็นการลดความสะดวกในการใช้เงินสด เช่น ใน
นอเวย์ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่อื่นๆสามารถปฏิเสธที่จะรับเงินสด โดยเหลือเพียงธนาคาร
เดียว ที่ Oslo Central Station ที่ยังให้ลูกค้าใช้เงินสดในการทำธุรกรรมอยู่ รัฐบาลยังอนุญาต

ให้ธนาคารเอกชน ผู้ให้บริการทางพาณิชย์ เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการรับเงินสดได้

ในสิงคโปร์ ตามนโยบาย smart nation กำหนดให้บริการภาครัฐเป็นระบบดิจิทัลทั้งหมดภายในปี 2563 เช่น การโดยสาธารณธารณะจะไม่สามารถจ่ายด้วยเงินสดได้ ทำให้ประชาชนทุกคนต้องเลือกที่จะถือบัตรเครดิตหรือ ระบบชำระเงินผ่านมือถืออย่างใดอย่างหนึ่งติดตัวไว้

3.การลดเงินสดนอกระบบธนาคาร โดยการยกเลิกพันธบัตรดึงเงินสดกลับเข้าระบบธนาคาร ทั้งนี้เมื่อดูแนวโน้มทั่วโลก สกุลเงินกระดาษทั้งหมดจะค่อยๆหมดไป และจะเริ่มต้นด้วยธนบัตรที่มีมูลค่าสูง และลดหน่วยย่อยของเงินลง เช่นการยกเลิกธนบัตร 500 ยูโรของกลุ่มประเทศยูโรโซน การลดลงของธนบัตร 1000 โครนในสวีเดน จาก 33 ล้านใบ เหลือ 9 ล้านใบ ยกเว้นที่เกิดขึ้นในอินเดีย ที่มีการผลิตธนบัตร 2000 รูปีขึ้นมาให้ประชาชนแลก เพื่อลดธนบัตรเก่าที่อยู่นอกระบบธนาคารที่ไม่ชัดเจนเรื่องข้อมูลการหมุนเวียนและผู้ถือครอง เป็นตัวอย่างการปรับตัวของนโยบายลดการใช้เงินสดที่เร็วและมีผลกระทบมาก

ในประเทศไทยมีการสร้างการจูงใจให้เกิดการใช้ระบบเงินอิเล็กทรอนิกส์ จากการพัฒนาโครงสร้างการชำระเงินพื้นฐานและทำให้ค่าใช้จ่ายต่อธุรกรรมต่ำลงและเกิดการลดค่าธรรมเนียม ไปจนถึงการยกเลิกค่าธรรมเนียมในบางธุรกรรม พร้อมกับการคืนภาษีด้วยเวลาอันรวดเร็วเมื่อเทียบกับการชำระเงินแบบเก่า การประชาสัมพันธ์ในเรื่องของความสะดวกปลอดภัย จูงใจด้วยรางวัลพิเศษจากการจับรางวัลผู้โชคดีเมื่อใช้บัตรเดบิต ซึ่งจะทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของธุรกรรมไม่ใช้เงินสดในประเทศ โดยประชาชนในประเทศจะทำธุรกรรมแบบไม่ใช้เงินสดมากขึ้น จากความสะดวกหรือการประหยัดค่าธรรมเนียมและต้นทุนแฝงของเงินสด และนำไปสู่ปริมาณการโอนเงินผ่านระบบพร้อมเพย์ในปี 2561 มีจำนวน 5,868 ล้านรายการ เดบิตสูงถึงร้อยละ 41 จากปี 2560 ซึ่งมีจำนวน 4,171 ล้านรายการ

ส่วนการลดความสะดวกในการใช้เงินสด เช่น โครงการ E-payment ภาครัฐ ที่มีการชำระเงินกับภาครัฐเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการบังคับให้ผู้ที่ได้รับสวัสดิการจากภาครัฐต้องเข้าสู่ระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สะดวกสำหรับทำธุรกรรม ซึ่งจะช่วยลดความต้องการเงินสดในประเทศลง ซึ่งแผนงานของประเทศไทยมีการลดความสะดวกในการใช้เงินสดค่อนข้างน้อยและเห็นผลไม่ชัดเจน เช่น ยังให้ประชาชนชำระค่าปรับด้วยเงินสดได้ บริการต่างๆของรัฐบาลยังคงใช้เงินสด ไม่มีการตั้งเพดานสูงสุดการรับเงินสดในการทำธุรกรรม เช่น ที่ในยูโรโซนให้ชำระได้ไม่เกิน 3,000 ยูโร หรือพัฒนามากกว่านั้นคือการให้ร้านค้าปฏิเสธการรับเงินสดได้ในประเทศสวีเดน ทำให้ความต้องการเงินสดในประเทศไม่ได้ปรับตัวลดลง โดยดูจากการสำรองเงินตราเพื่อพิมพ์ธนบัตรของธนาคารแห่งประเทศไทยยังเพิ่มขึ้นในปี 2561 ที่ 50,000 ล้านบาท

ส่วนการดึงเงินสดกลับเข้าระบบธนาคาร ประเทศไทยมีการยกเลิกรูปแบบธนบัตรครั้งสุดท้ายคือการยกเลิกธนบัตรแบบที่ 7 ที่ออกมาในปี พ.ศ.2489 ซึ่งทำให้ขาดมาตรการการดึงเงินที่อยู่นอกระบบธนาคารไม่ว่าจะเป็นเงินเก็บปกติของประชาชน หรือเงินที่หมุนเวียนในตลาด

ได้คืนกลับเข้าระบบธนาคาร ภาครัฐจึงยังใช้ประโยชน์จากสังคมไร้เงินสดในการตรวจสอบการฟอกเงินไม่เห็นผลมากนัก

2. ระบบการเงินที่ทั่วถึง จากต่างประเทศ สู่ประเทศไทย

รัฐบาลหลายประเทศได้ออกนโยบายดูแลเป็นพิเศษในกลุ่มบุคคลที่มีรายได้น้อย คนที่ไม่ได้รับการให้บริการจากธนาคาร บุคคลที่ไม่มีบัญชีธนาคาร หรือ ที่เรียกว่ากลุ่ม UnBanked คนกลุ่มนี้มีค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงบริการธนาคาร ค่าธรรมเนียมต่างๆ อาจสูงถึง 10-15% เมื่อเทียบกับมูลค่าธุรกรรมทั้งหมด ทำให้บางคนไม่นิยมมีบัญชีธนาคาร

รัฐบาลเดนมาร์กยังเป็นประเทศแรกๆ ที่มีนโยบายให้บัญชีบัตรเดบิตพื้นฐานแก่ประชาชนทุกคน ซึ่งใช้ในการลงทะเบียนรับสวัสดิการจากรัฐ และมีการทำธุรกรรมด้วยเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดนอกจากการใช้บัตรเดบิตที่เป็นการชำระเงินพื้นฐานแล้ว ด้วยเทคโนโลยีที่มากขึ้นและนวัตกรรมการชำระเงินแบบใหม่เดนมาร์กยังพัฒนาช่องทางการชำระเงินใหม่ๆ เช่น แอปพลิเคชันชำระเงินของทางการ เพื่อใช้เป็นสื่อหลักในการรับและจ่ายเงิน ทั้งจากรัฐธนาคาร และร้านค้าต่างๆ ที่ร่วมโครงการ ไปจนถึงระบบสแกนมือถือแบบไร้สัมผัส

รัฐบาลจีน ออก แผนพัฒนาประเทศห้าปี เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีเป้าหมายพัฒนาเศรษฐกิจโดยการเพิ่มความเร็วอินเทอร์เน็ตเป็นระบบ 5G และมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตครอบคลุมพื้นที่อาศัยทั่วประเทศนอกจากการเข้าถึงสัญญาณแล้ว ราคาของมือถือที่ถูกลง ก็ได้เป็นอีกแรงที่ช่วยผลักดันเศรษฐกิจให้คนในทุกชนชั้นได้เข้าถึงการใช้สมาร์ทโฟน

จากข้อมูลของธนาคารกลางจีน ระบุว่าประชาชนในพื้นที่ชนบท 66.5% สามารถใช้การชำระเงินทางดิจิทัลได้ เป็นการปรับตัวที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับผู้ใช้การชำระเงินทางดิจิทัล 76.9% ของประชาชนทั้งประเทศโดยรวม

ภาพรวมการสร้างระบบการเงินที่ทั่วถึงในต่างประเทศ เป็นการที่รัฐบาลแต่ละประเทศมีนโยบายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ใน 2 ส่วน คือ 1.การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้ทั่วถึง ต้องทำความเข้าใจกันหลายทาง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาการเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุม ความเร็วอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน การขยายช่องทางการเข้าถึงระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การขยายเครื่องอ่านสแกนบัตร (G4S Cash Solutions, 2018) จากรายงาน World Cash Report 2018 ค่าเฉลี่ยของเครื่องชำระเงิน POS ในทวีปยุโรปอยู่ที่ 2,570 เครื่อง ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน สูงกว่าระดับโลกโดยเฉลี่ยที่ 1,500 เครื่องต่อ 100,000 คน สำหรับประเทศกรีซ ในปี 2016 มีเครื่อง pos สูงถึง 5,891 เครื่อง ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายภาษี โดยผู้ประกอบการที่ทำธุรกรรมผ่านธนาคารและบัตรอิเล็กทรอนิกส์จะได้รับการลดเว้นการเสียภาษีจำนวนหนึ่ง ทำให้ผู้ประกอบการไปติดตั้งเครื่อง POS จนกลายเป็นผู้นำในยุโรป และเป็นที่สองในโลกต่อจากปารากวัยเท่านั้น (6,701 เครื่อง POS ต่อ 100,000 คน)

2.การดึงกลุ่มคน UnBanked เข้าสู่ระบบธนาคาร โดยมีทั้งนโยบายภาครัฐที่จัดให้การ

เข้าถึงบัญชีธนาคารเป็นสวัสดิการที่ประชาชนทุกคนควรได้รับในลักษณะสวัสดิการแบบถ้วนหน้า กับการเจาะจงไปให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มคนที่ด้อยโอกาส หรืออยู่ในพื้นที่ชนบท เป็นระบบสวัสดิการสังคม ใช้ความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ เพื่อดึงกลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงระบบธนาคาร หรือมีบัญชีธนาคารแต่เข้าไม่ถึงระบบดิจิทัลให้เข้าถึง คนเข้าถึงช่องทางธุรกรรมออนไลน์มากขึ้น ซึ่งทั้งสองรูปแบบส่งผลให้ภาพรวมจำนวนประชาชนกลุ่ม UnBanked ลดลงในทุกปี และการเก็บข้อมูลการเงินประชาชนในระบบก็ครอบคลุมยิ่งขึ้น

ในประเทศไทย ด้วยการพัฒนา 2 ระบบควบคู่กัน คือบริการและโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์และสร้างระบบโอนเงินพื้นฐานด้วย หมายเลขโทรศัพท์หรือ เลขประจำตัวประชาชนเพื่อให้เกิดทางเลือกการใช้งานของประชาชน การพัฒนาโครงสร้างการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ทั่วประเทศ เช่น การขยายเครื่องอ่านบัตร การขยายการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ในภาพรวมเมื่อมองจากตัวชี้วัดด้านการขยายตัวของเครื่องรับชำระเงิน ยังอยู่ในระดับที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้น เครื่องรับบัตร เพิ่มขึ้นเป็น 768,103 เครื่อง หรือ 1112.5 เครื่องต่อประชากร 100,000 คน (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2561) เพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 61 แต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศที่เข้าสู่สังคมไร้เงินสดแล้ว โดยค่าเฉลี่ยโลกอยู่ที่ 1,500 เครื่องต่อ 100,000 คน ภาครัฐอาจควรเพิ่มนโยบาย เช่น ส่งเสริมการติดเครื่องชำระเงินในร้านค้าทุกแห่งมากกว่าปล่อยให้ตามกลไกตลาด เช่น กรีซ ที่ให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่ร้านที่ติดเครื่องชำระเงินสูงกว่าราคาเครื่อง ทำให้ยอดเครื่อง POS ต่อประชากรเพิ่มขึ้น 3 เท่ากลายเป็นที่ 2 ของโลกที่ 5,891 เครื่อง ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ในปี 2016 ส่วนการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตประเทศไทยอยู่ที่ประมาณ 83% ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ส่วนการเข้าถึงระบบธนาคารประเทศไทยมีลักษณะไปทางกลุ่ม social welfare โดยมีธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลังเป็นแม่ข่าย พยายามดึงกลุ่มคนที่ไม่บัญชีธนาคารเข้าสู่ระบบธนาคาร เช่น โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ให้ประชาชนที่ไม่มีบัญชีธนาคารสามารถทำบัญชีธนาคารได้โดยไม่ต้องมีเงินในบัญชีขั้นต่ำ ไม่มีค่าธรรมเนียมการเปิดบัญชีและไม่มีค่าธรรมเนียมรายปี (กรมบัญชีกลาง, 2560) โดย ตัวชี้วัดกลุ่มคนที่ไม่บัญชีธนาคารในประเทศไทยมีการปรับลดลงอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบันประชาชนที่เข้าถึงระบบธนาคารเพิ่มสูงขึ้นเป็น 83% ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ซึ่งอาจมีการพิจารณาปรับไปใช้แนวคิด welfare for all ที่รัฐส่งเสริมให้มีบัญชีธนาคารทุกคน

3. ความเป็นส่วนตัวและการรักษาความปลอดภัยจากต่างประเทศ สู่ประเทศไทย

ทั้งนี้ปัญหาที่เป็นพื้นฐานและยากที่สุด คือ จะมีวิธีการรักษาสมดุลระหว่างสิทธิความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคล กับความต้องการของรัฐบาลในการใช้สังคมไร้เงินสดเพื่อประสิทธิภาพการเก็บภาษี การป้องกันธุรกิจใต้ดิน และการต่อต้านการก่อการร้ายได้อย่างไร มีข้อถกเถียงมากมายเรื่องความเป็นส่วนตัวของประชาชน และไม่เพียงการเฝ้าระวังของรัฐบาลเท่านั้น การใช้ประโยชน์จากระบบเงินอิเล็กทรอนิกส์ทำให้ทราบพฤติกรรมการเงินของทุกคนใน

ทุกฝั้ว ซึ่งอาจทำให้เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนข้อมูลกันกับกลุ่มคนที่สามารถใช้ประโยชน์นี้ได้

Swedish Data Protection Authority หน่วยงานคุ้มครองข้อมูลของสวีเดน (Datainspektionen ในภาษาสวีเดน) ถูกตั้งขึ้นในปี 1973 เป็นหน่วยงานรัฐบาลของสวีเดน ภายใต้กระทรวงยุติธรรมเพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวของบุคคลในสังคม ทำหน้าที่หน่วยงานตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้แน่ใจว่ามีการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยผู้เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัยด้านไอทีและที่ปรึกษากฎหมายของหน่วยงาน นอกจากนี้หน่วยงานยังมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเมื่อรัฐบาลเตรียมร่างบทบัญญัติทางกฎหมายใหม่ว่ามีส่วนใดที่อาจกระทบความเป็นส่วนตัวของประชาชนหรือไม่

ด้านความปลอดภัย ในสวีเดน อาชญากรรมบนโลกไซเบอร์ถูกพบเพิ่มขึ้น มีตัวเลขการพยายามเจาะระบบของธนาคารที่มากกว่าเดิมหลังนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ แต่ธนาคารในสวีเดนเองก็เสริมระบบความปลอดภัยด้วยทีมผู้เชี่ยวชาญและเทคโนโลยีระดับสูง ปัญหาความปลอดภัยจึงตกไปอยู่กับผู้ใช่มากกว่า ทั้งการถูกโจมตีคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟน โดยรัฐบาลได้ประสานกับธนาคาร ให้ความรู้ด้านความปลอดภัยทางอิเล็กทรอนิกส์กับผู้ใช้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการใช้การยืนยันตัวตนทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยประชาชนต้องกรอกรหัสส่วนบุคคล (Personal Identification Number – PIN) อีกชั้นหนึ่งเพื่อความปลอดภัยในการทำธุรกรรมดิจิทัล ไปจนถึงการเชื่อมต่อโทรศัพท์มือถือ เพื่อส่งรหัสแบบใช้ยืนยันตัวตนครั้งเดียว หรือ one time password ซึ่งมีความปลอดภัยสูง ก็เป็นเทคโนโลยีที่ใช้กันแพร่หลาย

Clarke & Knake (2010) ได้เขียนเรื่องยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศอเมริกาจากภัยไซเบอร์ ว่าเพื่อลดปัญหาความไม่ไว้วางใจรัฐบาล การทำงานตรวจสอบภัยไซเบอร์ถูกมอบให้บริษัทดูแลด้านความปลอดภัยของเอกชนระดับเทียร์ 1 หรือ ไอเอสพี ทั้งหลายเป็นผู้ดำเนินการด้วยตัวเอง ไม่ใช่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐ ยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการเหล่านี้ยังภายใต้การกำกับดูแลของ คณะกรรมการเพื่อการคุ้มครองเสรีภาพพลเรือนและสิทธิส่วนบุคคล (Privacy and Civil Liberties Protection Board) ก่อตั้งโดยรัฐสภาสหรัฐ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระภายในสาขาบริหารของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

ภาพรวมการรักษาความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัวในต่างประเทศ เป็นการที่รัฐบาลแต่ละประเทศทำใน 2 ส่วนด้วยกัน คือ 1.การมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ตรวจสอบป้องกันการละเมิดความเป็นส่วนตัวของประชาชนโดยแต่ละรัฐบาลจะมีแนวทางในการสร้างความน่าเชื่อถือคล้ายๆ กันเช่น (1) การตั้งหน่วยงานกลางทำหน้าที่ตรวจสอบป้องกัน การละเมิดความเป็นส่วนตัวของประชาชน Swedish Data Protection Authority หน่วยงานคุ้มครองข้อมูลของสวีเดนมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและกรอบการดูแลความปลอดภัยไซเบอร์ของภาคอุตสาหกรรมในยุโรป (Directive on Security of Network and Information

Systems) และกฎหมายเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation) หรือหน่วยงาน Privacy and Civil Liberties Protection Board คณะกรรมการเพื่อการคุ้มครองเสรีภาพพลเรือนและสิทธิส่วนบุคคล ในสหรัฐ ที่ทำหน้าที่คล้ายกันมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและกรอบทำงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของสหรัฐฯ (National Institute of Standards and Technology Cybersecurity Framework)

และ 2.การใช้ระบบและเทคโนโลยี ป้องกันการล้วงข้อมูลและเรื่องความปลอดภัย เช่น ในอเมริกาจะมีการใช้ผู้ให้บริการด้านความปลอดภัยของเอกชนหรือ เอเอสพี มาทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลต้องสงสัยแทน การมีระบบสำรองข้อมูล ไปจนถึงการนำเทคโนโลยี block chain มาใช้ ซึ่งแม้แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจเต็มก็แทบเป็นไปไม่ได้ที่จะเปลี่ยนแปลงข้อมูลเพื่อปกปิดการล้วงข้อมูลโดยไม่ทิ้งหลักฐานไซเบอร์

ในประเทศไทย มีการสร้างความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย การสร้างความปลอดภัย เช่น จากแฮ็คเกอร์ ผู้ไม่หวังดี ต้องมีการใช้ระบบและเทคโนโลยีป้องกันการล้วงข้อมูลจากโครงการการขยายระบบการเงิน รวมถึงการให้ความรู้กับประชาชนในการทำธุรกรรมที่เสี่ยงจะถูกโจรกรรมหรือเปิดเผยความเป็นส่วนตัว จากโครงการส่งเสริมการใช้ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ประเทศไทยมีการโฆษณาสื่อสารให้ความรู้ และมีการนำมาตรฐานสากล ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยมาใช้เพื่อรับมือภัยไซเบอร์ โดยตัวชี้วัดประเทศไทยได้รับการยอมรับว่ามีความปลอดภัยไซเบอร์อยู่ในระดับสูง โดยอยู่ในอันดับที่ 15 จากการสำรวจวิจัย Global Cybersecurity Index 2015 ของ International Telecommunication Union ในปี 2558 และอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความปลอดภัยไซเบอร์อยู่ในระดับสูง 50 อันดับแรกในปี 2561 (ITU, 2018)

ส่วนเรื่องการป้องกันความเป็นส่วนตัว จากการสอดส่องของรัฐบาล ผู้ให้บริการทางการเงิน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากโครงการการขยายระบบการเงิน มีการกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งแนวทางในการพัฒนาระบบตรวจสอบป้องกันการละเมิดความเป็นส่วนตัวของประชาชน ในหลายประเทศ ภาครัฐจะกระจายหรือย้ายภาระงานออกไปให้หน่วยงานอื่นดูแล โดยประเทศไทยมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลส่วนใหญ่มาจากภาคประชาชน ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ในด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแนวทางหนึ่ง แต่ด้วยคะแนนความน่าเชื่อถือของรัฐที่ค่อนข้างต่ำ โดยสะท้อนจากค่าคะแนน CPI ของ TI ที่ได้ 36 คะแนน อยู่อันดับ 101 ของโลก สะท้อนความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อภาครัฐ รัฐบาลจึงต้องเร่งสร้างความน่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ เช่นระบบของ เอสโตเนีย ที่ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐต่อข้อมูลของตนได้โดยตรง และสามารถฟ้องได้หากเป็นการดึงข้อมูลที่ไม่สมควร เพื่อลดข้อกังวลของประชาชนในเรื่องของการละเมิดความ

เป็นส่วนตัวของรัฐ หรือ ผู้เกี่ยวข้อง

4. การทำธุรกรรมแบบเรียลไทม์ จากต่างประเทศ สู่ประเทศไทย

หน้าที่ของรัฐบาลในการทำธุรกรรมแบบเรียลไทม์ คือการอำนวยความสะดวกในการพัฒนาจุดเชื่อมต่อของโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่มีคุณภาพสูง มีความเสถียรเพื่อให้เกิดการหักบัญชีแบบเรียลไทม์ในทุกที่ สำหรับการทำธุรกรรมทุกธุรกรรม

การขยายตัวของ mPOS ในฝรั่งเศส โดยเจาะกลุ่มไปที่ธุรกิจขนาดเล็กและธุรกิจที่เพิ่งเริ่มต้นโดยไม่มีค่าใช้จ่ายค่าเครื่อง และมีการแข่งขันเพื่อลดค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมให้ต่ำที่สุด ทำให้เครื่อง mPOS ได้แพร่ขยายอย่างรวดเร็ว

ส่วนการเพิ่มความเร็วธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของบริษัทการเงินข้ามชาติ เช่น บริการ gpi (global payments innovation) ซึ่งเป็นบริการใหม่จาก SWIFT บริษัทสัญชาติเบลเยียม ที่เข้ามาให้บริการกับธนาคารส่วนใหญ่ในฝรั่งเศส โดยระบบ gpi ช่วยให้ธนาคารสามารถให้บริการชำระเงินระหว่างประเทศได้รวดเร็วขึ้น โปร่งใสขึ้น และติดตามธุรกรรมได้ดีขึ้นด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า gpi Tracker ระบบติดตามที่ช่วยให้ธนาคารสามารถแจ้งสถานะการชำระเงินแก่ฝ่ายบริหารเงินขององค์กรได้ในแบบทันที (real-time) และสามารถแจ้งสถานะของการชำระเงิน ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง (end-to-end) รวมถึงการยืนยันธุรกรรมเมื่อมีการฝากเงินเข้าบัญชีผู้รับผลประโยชน์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ด้วยเวลาตั้งแต่ 1 วินาที จนถึงภายใน 1 วัน แล้วแต่ความซับซ้อนของธุรกรรม

ด้านรัฐบาลจีนได้เร่งเพิ่มความเร็วอินเทอร์เน็ตเป็นระบบ 5G ซึ่งทำให้การเข้าถึงสัญญาณรวดเร็ว ครอบคลุม ประกอบกับราคาของมือถือที่ถูกลง ทำให้จีนเป็นประเทศนำร่องการทำธุรกรรมในมือถือ ผ่านแอปพลิเคชันเอกชนต่างๆ

การทำธุรกรรมแบบเรียลไทม์ในต่างประเทศ เป็นการที่รัฐบาลแต่ละประเทศพัฒนา 1. คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่ดี ประชาชนสามารถทำธุรกรรมได้อย่างรวดเร็ว และ 2. มีระเบียบรับประกันการทำธุรกรรมในจำนวนหนึ่ง

ในประเทศไทย มีการพัฒนาระบบการเงินการชำระเงินแบบทันที โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่มีคุณภาพในราคาที่ไม่แพง จากโครงการการขยายระบบการเงินซึ่งในไทยมีการขยายโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่มีคุณภาพโดยเพิ่มขยายระบบอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วและมีความเสถียรสูง และการนำนวัตกรรมทางการเงินใหม่ๆมาใช้ ดังนั้นเรื่องการทำธุรกรรมแบบเรียลไทม์จึงพัฒนาได้จากการนำนวัตกรรมใหม่ๆมาใช้ ซึ่งด้วยความแข็งแกร่งของสถาบันการเงินในประเทศทำให้ที่ผ่านมามีการนำเอาเทคโนโลยีการเงินใหม่ๆได้ค่อนข้างรวดเร็ว

ส่วนระเบียบรับประกันการทำธุรกรรมในจำนวนหนึ่ง เพื่อกำกับดูแลเสถียรภาพระบบการเงินเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการโยกเงินอย่างรวดเร็วจนกระทบระบบธนาคารและความมั่นคงประเทศ นโยบาย Nation E-payment ทั้ง 5 โครงการ ยังไม่มีตัวแทรกแซงที่ทำงานในด้านนี้

ออกมา โดยปล่อยให้เป็นการดูแลของแต่ละธนาคารพาณิชย์เอง ซึ่งในอนาคตภาครัฐควรมีหน่วยงานหรือระบบที่เข้ามาช่วยดูแลตรงนี้ให้เป็นมาตรฐาน

สรุป

1. จากวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบแนวทางการสร้างสังคมไร้เงินสด พบว่า แนวคิดหลักในการเข้าสู่สังคมไร้เงินสดมี 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านการลดการใช้เงินสด มีตัวกำหนด หรือกลไกที่นำไปสู่การลดการใช้เงินสด ใน 3 ส่วนหลัก คือ การสร้างแรงจูงใจในการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์ การลดความสะดวกในการใช้เงินสด และการดึงเงินสดกลับเข้าสู่ระบบธนาคาร (2) ด้านการสร้างระบบการเงินที่ทั่วถึง มีตัวกำหนด หรือกลไกที่นำไปสู่การลดการใช้เงินสด ใน 2 ส่วนคือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้ทั่วถึง และการดึงกลุ่มคน Unbanked เข้าสู่ระบบธนาคาร (3) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัว มีตัวกำหนด หรือกลไกที่นำไปสู่การลดการใช้เงินสด ใน 2 ส่วนด้วยกัน คือ การใช้ระบบและเทคโนโลยีป้องกันการล้วงข้อมูลทั้งจากเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ไม่หวังดี เป็นการป้องกันภัยจากภายนอก และการมีหน่วยงานที่น่าเชื่อถือทำหน้าที่ตรวจสอบป้องกันการละเมิดความเป็นส่วนตัวของประชาชน ซึ่งเป็นการป้องกันภายใน และ (4) การทำธุรกรรมแบบเรียลไทม์ เป็นการสร้างตัวกำหนดหรือกลไกที่นำไปสู่การลดการใช้เงินสด ใน 2 ส่วนด้วยกัน คือ คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่มีคุณภาพ ประชาชนสามารถทำธุรกรรมได้อย่างรวดเร็ว และการมีระเบียบรับประกันการทำธุรกรรมในจำนวนหนึ่ง เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการตรวจสอบและการทำธุรกรรมแบบเรียลไทม์

2. จากวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินแนวคิดพื้นฐานในการออกแบบแผนยุทธศาสตร์ Nation E-payment เพื่อสร้างสังคมไร้เงินสดในประเทศไทย โดยการเปรียบเทียบตัวแทรกแซงเพื่อสร้างสังคมไร้เงินสดตามแผนยุทธศาสตร์ National E-Payment กับตัวกำหนดจากแนวคิดพื้นฐานทางวิชาการ นำไปสู่การสร้างสังคมไร้เงินสดตามลักษณะพื้นฐานของสังคมไร้เงินสด 4 ด้าน พบว่า มีความสอดคล้องกันจำนวนทั้งสิ้น 7 ตัว จากตัวกำหนด 9 ตัวตามหลักการวิชาการ

ตารางที่ 2 การเชื่อมต่อกับตัวแทรกแซงด้านสังคมไร้เงินสดจากแนวคิดพื้นฐาน

ลักษณะพื้นฐานของสังคมไร้เงินสด	ตัวกำหนดในการสร้างสังคมไร้เงินสด	ผลการประเมิน
การลดการใช้เงินสด	การสร้างแรงจูงใจในการใช้เงินอิเล็กทรอนิกส์	สอดคล้อง
	การลดความสะดวกในการใช้เงินสด	สอดคล้อง
	การดึงเงินสดกลับเข้าระบบธนาคาร	ไม่สอดคล้อง
ระบบการเงินที่ทั่วถึง	การดึงกลุ่มคน Unbanked เข้าสู่ระบบธนาคาร	สอดคล้อง
	- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้ทั่วถึง	สอดคล้อง
ความปลอดภัยเป็นส่วนตัว	การมีระบบหน่วยงานกลางทำหน้าที่ตรวจสอบ	สอดคล้อง
	ป้องกันการละเมิดความเป็นส่วนตัวของประชาชน	
	- การใช้ระบบและเทคโนโลยีป้องกันการล้วงข้อมูล	สอดคล้อง
ธุรกรรมแบบเรียลไทม์	ให้ความรู้ประชาชน	
	โครงสร้างพื้นฐานการชำระเงินที่มีคุณภาพ	สอดคล้อง
	ประชาชนสามารถทำธุรกรรมได้อย่างรวดเร็ว	
	การมีระเบียบรับประกันการทำธุรกรรมในจำนวนหนึ่ง	ไม่สอดคล้อง

จากตารางที่ 2 การเชื่อมต่อกับตัวแทรกแซงด้านสังคมไร้เงินสดจากแนวคิดพื้นฐานพบว่า การลดการใช้เงินสดยังขาดการดึงเงินสดกลับเข้าระบบธนาคาร และด้านการทำธุรกรรม real-time ยังไม่มีนโยบายหรือการส่งเสริมให้มีระเบียบรับประกันการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์จากภาครัฐที่ชัดเจน ซึ่งยังต้องพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะของสังคมไร้เงินสด จากตัวแทรกแซงด้านสังคมไร้เงินสดจากแนวคิดพื้นฐาน พบว่า การลดการใช้เงินสดยังขาดการดึงเงินสดกลับเข้าระบบธนาคาร และยังไม่มียุทธศาสตร์หรือการส่งเสริมให้มีระเบียบรับประกันการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์จากภาครัฐที่ชัดเจน รวมถึงแนวคิดสังคมไร้เงินสดด้านต่างๆที่ยังสามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

1.1. การยกเลิกพันธบัตรเก่าอย่างค่อยเป็นค่อยไป เช่น ให้ธนบัตรที่มีอายุมากกว่า 20 ปี ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกฎหมายโดยสามารถนำธนบัตรเก่ามาแลกได้ที่ธนาคารทุกสาขาภายในระยะเวลาหนึ่งปี ซึ่งจะทำให้ธนบัตรที่เคยอยู่นอกระบบธนาคารต้องเข้าสู่ระบบหมุนเวียน และอาจมีการกำหนดยอดแลกธนบัตรต่อวันได้ไม่เกินจำนวนหนึ่ง และกรณีที่ต้องการแลกธนบัตรเป็นมูลค่าสูงเกินจำนวน ต้องแจ้งผู้ถือครองและที่มาของพันธบัตรนั้น ๆ ให้ชัดเจน ทำให้สามารถตรวจสอบธุรกรรมต้องสงสัยได้ง่ายขึ้น

2. ให้การเข้าถึงบัญชีธนาคารแบบไม่มีค่าธรรมเนียมเป็นสวัสดิการแบบทั่วถึง ทำได้โดยวางนโยบายทางการเงินให้เกิดการสะท้อนต้นทุนการบริหารและถือครองเงินสด ผ่านตู้ ATM และบริการการเงินต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ซึ่งจะทำให้ค่าธรรมเนียมตู้ ATM เพิ่มสูงขึ้นความสะดวกของการใช้เงินสดลดลง และธนาคารยังสามารถให้บริการบัญชีพื้นฐานแก่ประชาชนทุกคนได้

3. ดึงหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาเป็นกลไกช่วยเหลือ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงระบบชำระเงินแบบใหม่ เช่น การมีจุดกระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ตหมู่บ้านที่มีคุณภาพสูงและมีเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครคอยช่วยเหลือการลงทะเบียนการทำธุรกรรมออนไลน์ รวมถึงการมีมาตรการเชิงรุกเข้าไปช่วยดูแลผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงเข้าไม่ถึงนโยบายซึ่งภาคการปกครองท้องถิ่นจะได้ทั่วถึงและต่อเนื่องกว่า

4. เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบความปลอดภัยกับความเป็นส่วนตัว เพื่อระบบการทำงานภาครัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ควรมีตัวแทนจากภาคประชาชน ผู้เชี่ยวชาญภายนอก เข้าไปมีส่วนร่วมให้มากที่สุด

5. ตั้งเป้าลดการรับชำระเงินด้วยเงินสดในหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งต้องเริ่มจากการที่หน่วยงานของรัฐห้ามปฏิเสธการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยการวางระบบ วางแผนสำรองหากเกิดความขัดข้องทางเทคนิค และเพิ่มช่องทางการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ให้หลากหลายครอบคลุม เพื่อเป้าหมายการงดชำระเงินสดในหน่วยงานราชการทั้งหมด

6. จัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบตรวจสอบการทำธุรกรรมต้องสงสัยแบบ real-time ในระยะยาวเมื่อองค์ประกอบของสังคมไร้เงินสดพัฒนาเพียงพอ จะสามารถพัฒนาระบบตรวจสอบนี้ขึ้นมาได้ เนื่องจากการตรวจสอบในปัจจุบันเป็นหน้าที่ของธนาคารเจ้าของบัญชีเพื่อป้องกันปัญหาการขาดสภาพคล่อง ส่วนการป้องกันการรั่วไหล การทำธุรกรรมผิดกฎหมาย การโจรกรรม เป็นสิ่งที่หน่วยงานต่าง ๆ คอยตรวจสอบภายหลัง ซึ่งไม่ใช่การใช้ประโยชน์ของสังคมไร้เงินสดอย่างเต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะของงานวิจัย จากผลการวิจัยการศึกษาสังคมไร้เงินสดในงานชิ้นนี้ ยังสามารถพัฒนาต่อในมิติด้านอื่นๆ การทำงานของภาครัฐในอนาคต รวมไปถึงการสร้างตัวชี้วัดเพื่อการประเมินที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

1. การดำเนินนโยบายตามช่วงเวลาของแผนยุทธศาสตร์ Nation E-payment ยังมีการพัฒนาตามแผนงานตามระยะต่าง ๆ และ ยังมีมิติให้พิจารณานอกเหนือจากแผนยุทธศาสตร์ Nation E-payment เช่น มีการทำงานในการดูแลความปลอดภัยทางไซเบอร์จากการทรูวงจิจิตอลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม การคุ้มครองดูแลสิทธิผู้ใช้งานเงินอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีลักษณะงานดูแลที่หลากหลาย

2. การทำงานของตัวแทรกแซง ในงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นเพียงการประเมินการทำงานตัวแทรกแซงเบื้องต้นว่ามีการวางแผนงานสามารถทำงานได้ ซึ่งควรพัฒนาการวิเคราะห์ตัว

แทรกแซงให้ละเอียดยิ่งขึ้น ในการนำไปปฏิบัติ ว่าแต่ละตัวมีการทำงาน มีน้ำหนัก และมีคุณภาพในการดำเนินการซึ่งส่งผลไปสู่ตัวกำหนดและผลลัพธ์ที่ควรเกิดขึ้นมากน้อยเพียงไหน

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักนโยบายระบบการเงินและสถาบันการเงิน. (2561). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan). เข้าถึงได้จาก https://www.mof.go.th/home/Press_release/News2015/103.pdf
- อรฉัตร เลียงพิบูลย์ และ ธรรมพ ศิริธรรม. (2559). รายงานความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ของประเทศไทย . เข้าถึงได้จาก https://dga.or.th/upload/download/file_a72a7758d9e084011ace28bc4cc09794.pdf
- Arvidsson, N. (2014). A study of turbulence in the Swedish payment system – is there a way forward? foresight, 16 NO. 5, 2014, 462-482,.
- Arvidsson, N. (2018). Building a cashless society : the Swedish route to the future of cash payments. New York, NY: Springer Berlin Heidelberg.
- G4S Cash Solutions, P. A. G. (2018). World Cash Report 2018. In. Retrieved from <https://cashessentials.org/app/uploads/2018/07/2018-world-cash-report.pdf?fbclid=IwAR2l08ULTHsJ4xq5GcOKM8KVJrHZ2D7bFg6Do8E6R8usP2Jsksik3P3I4Bo>
- Humphrey, D. B. e. a. (2001). Realizing the gain from electronic payments: costs, pricing, and payment choice. Journal of Money, Credit and Banking.
- ITU. (2018). Global Cybersecurity Index 2018. Retrieved from https://www.itu.int/dms_pub/itu-d/opb/str/D-STR-GCI.01-2018-PDF-E.pdf
- Newman, R. (2013). The New Underground Economy. U.S. News & World Report
- Rogoff, K. S. (2016). The curse of cash. Princeton: Princeton University Press.
- Sveriges Riksbank. (2018). Banknote and coin changeover in Sweden. Retrieved from <https://www.riksbank.se/globalassets/media/sedlar--mynt/sedel--och-myntutbytet-2015-2017/engelska/evaluation-banknote-and-coin-changeover-in-sweden.pdf>
- Tencent Research Institute. (2017). Mobile Payment Usage in China Retrieved from HYPERLINK "<https://www.slideshare.net/ChinaTechInsights/2017-mobile-payment-usage-in-china>"\h<https://www.slideshare.net/ChinaTechInsights/2017-mobile-payment-usage-in-china>

- VISA Group. (2017). Cashless Cities Realizing the Benefits of Digital Payments. Retrieved from HYPERLINK "<https://usa.visa.com/dam/VCOM/global/visa-everywhere/documents/visa-cashless-cities-report.pdf>"\h
<https://usa.visa.com/dam/VCOM/global/visa-everywhere/documents/visa-cashless-cities-report.pdf>
- VisaSEA. (2018). INTELLIGENT PAYMENT EXPERIENCES DRIVEN BY A TECHNOLOGY DOMINANT LIFESTYLE. Retrieved from <https://www.visa.com.sg/dam/VCOM/regional/ap/singapore/newsroom/documents/consumer-payment-attitudes-report-2019-smt.pdf>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University) เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นโยบายสาธารณะ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300-350 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคนสู่อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล

เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอนัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เขียวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษงา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิษณุไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บันตุงศ์. (2556). ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษงา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิท อาจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถพร,
สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.//เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsa.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (จำลองจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสาของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานการก้น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. Pediatr Nurs, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้ที่เว็บไซต์ของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : ketsada.iadp@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารลัทธิฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300-350 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

[illegible]

.....

.....

.....

.....

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สืบเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ กรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300-350 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

... (16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....